

חסדי ה' עולם אשירה לדור ודור אנדיע אבינתן ב'

דרוש הרביעי זה שמו . נאה לו . שבת בחול תבוא

יבואר בו שני עקרים גדולים בעבודת ה' מאהבה . האחד שיהא תורת ומצות ה' עיקר בעיניו לעשותן . ובאשר בבקר יעמוד ידע כי צריך להיות עיקר עשייתו ביום הזה לעסוק בתורה ומצות ה' כי על זה נברא העולם . ועל כן יעשהו ברוב חביבות ובשלמות נפלא . כי זה העיקר בעיניו . וכל שאר עשיית השייכים לעולם הזה הכל יהא נחשב אצלו למשל ועיניו כי לא זאת היתה בונת בוראו בכריאתו כדי להיות תמיד רודף אחרי האות העוה"ל . ועל יעשהו בשעה קלה מהיום ואח"י יחזור לעיקר עבודתו . והשני שיהא מצות ה' כ"ב חשובים בעיניו עד שיהיה הגיע זמנם יצמא נפשו ויכמה בשור לו מתי יבא לידי ואקימנו . ויתחלק לשני פרקים :

פרק א ידבר פסוק (לוי' מ"ה) מי הקדימני ואשלים . שהוא כאשר אדם בונה בית או שאר עשיות כזה . לריך להיות עיקר כוננו בתחלת בנינו כדי לקיים בו מצות ה' כמו נלוס עשה של עשיות במזוזה או המעקה במקום כנוה או בשביל להכניס בו אורחים וכדומה . ושיבחו ואפי' פרנסתו שיהיה לו מהבית הכל יהיה למשל ועדא' נחשב בעיניו כי כל דברי העוה"ל הם הכל ומהו ואינם כדא' לשום הכל כזה עיקר בעיניו . ועיקר כוננו כון יהיה למען המלוא . כי רב הוא . ובו מ"ו מאמרים :

מצמר א במדרש (מ"ר ויקרא פרשה ט"ו) מעשה ברוכל אחד שהיה כחור בעיירות שהיו סמוכות לצפורי והיה מכריז ואומר כאן בעי למזבן סם חיים . כנף ואתו כולו עלמא לנביה אמרי לי' הב לנו חיי וכו' עד הוציא ספר תהלים והראה פסוק מי האיש החפץ חיים וגו' מה כתיב בתריה נצור לשונך מרע סור מרע ועשה טוב ע"כ :

ולדקדק בו . כיון שסופו מוכיח על תהלתו בלא היה רכול רק אים המוכיח את העם . ולדי שימשנו לדבריו אמר לנו בלשון הכולל מאן בעי למזבן סם חיים שהוא דבר אשר יתאוו נפש כל מי . אבל באמת לא היה רכול . וא"כ מה זו שנקבו חז"ל מעשה ברוכל אחד כיון שלא הוא . והיה למקט כעין מה שנקבו חז"ל בתלמוד' דידן (ע"א י"ט ע"ב) מכריז כ' אלכסנדרי מאן בעי חיי וכו' . וגם לדקדק וכו' סימנא בעי לפרש שהיו בעיירות הסמוכות לנצורי נפאק מניה אם היה סמוך לנצורי או לא . ופרס נבוא אל בנצורי עקרים לכאך כמה פסוקים מהחז"ל ואומרי חז"ל ומתוכם יתבאר דברי המדרש הלוא על נצור . ואלה הם : א לכאך מאמר הקרא כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לנגד וגו' להבין על מה תלה מלוא זו בעת בנינו בית חדש וכו' בית ישן אין לריך מעקה לנגו וסמם היה לו לומר כי יהיה לך בית ועשית וגו' ומה לן אם בנה בית חדש לן קנה בית ישן מעובד גלולים שלא היה לו מעקה : ב' לבאר ענין הפני חסדים הנאמר ב"ג מדות . א' ורב חסד , השני טורח חסד . ולריך בנצור עניניהם ועל מה נתחלקו לשנים : ג' לפרש מאמר הנביא (ישעיה נה) דרשו ב' בהמלאו קראוהו ביהוה קרוב וגו' עד כי כנבזה שמים על הארץ כן גבהו וגו' . ועוררו רז"ל (יבמות ק"ה ע"ב) זה בהמלאו ובהיותו קרוב ואימה הוא מלוי . נס להבין אומרו כנבזה שמים על הארץ . מבני מה דווקא במדס בור רחוק דמכינו מדרכיו ית' ולא פחות או יותר : ד' לבאר כהוב ח' אומר (מסילת ש"ס) כי חמדותי עולם חסד יבנה . וכבר הקשיט (במה"ל שורש ו' עקף ה') שלכאבה ב' צדדי צדק . א"ל (מ"ר בראש"י פ' י"ג) שלכאבה

סידורו של שבת

שפיתק הקב"ה מדת הרחמים בדיון וברא את העולם: ה' ביאור מאמר רז"ל איזהו חסיד המתחכם עם קונו: מה הוא ענין המתחכם עם קונו. וכל אלה באחת ויבארו. על פי הקדמה אחת מה שגפרש מאמר חז"ל (תמר ויקרא פ' כ"ז) על פסוק מי הקדימני ואשלם מי עשה לי מנוחה עד שלא נתתי לו בית מי עשה לי מעקה עד שלא נתתי לו גג מי הפריס לי תרומה עד שלא נתתי לו גורן מי הפריס לפני חלה עד שלא נתתי לו עיט וכיו' ע"כ זלכו' ופלא דבריהם והלא ידוע שאין הקב"ה בא בערוגה' עם בריאותו כמחז"ל (ע"ז ג' ע"א) ומה יש לו לעשות. האם יעשה לו מנוחה בלא בית או מעקה בלא גג או לפרוש חלה בלא עיסה, אמתהא, כי אם אין בית אלה יקבע המנוחה ואם אין עיסה ממנה יפרוש חלה. אכן יבואר בדרך אשר נפרש מא' שהע"ה (משלי ג') בכל דרכיך דעהו והוא יגשר אורחותיך ואמרו'ל (ברכות ס"ג ע"א) דרש בר קפרא איזהו פ' קטנה שכל גופי תורה תלויין בה הוא אומר בכל דרכיך דעהו וכו'. ונבאר איך הוא שורש ועמוד גדול לכל הנהגת בני אדם עם ה'. והוא בדרך שאחז"ל (ברכות ל"ה ע"ב) אמר רבב"ה אמר רבי יוחנן משום רבי יהוד' ברי אבהו כל דורות הראשונים דורו' האחרוני' דורות הראשונים' עששו חורחין קבע ומלאכתן ערלי זה וזה נתקיים בדון. דורות האחרונים עששו מלאכתן קבע ותורתן ערלי זה וזה לא נתקיים בדון. ולכן קבע וערלי אין לו פירוש. ואם לומר שרוב ימיהם עסקו בתורה ומעטו בעסקי מלאכתן היה לו לומר שעסקו בתורה הרבה ובמלאכה מעט כאמרו הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה. ומה גם לאיזה ענין השמיטתו חז"ל זאת ואיזה דרך טובה מורין לנו בזה. וידוע לכל שראשונים למדו תורה הרבה ואחרון מעטין במיעוט אחר מיעוט בעסק התורה. אמנם רז"ל מעוררין אותנו ומלמדין לנו דרך זרוא אחר הכלולה והעמומה בדרך ה'. והוא על דרך משל אל הסוחר שנוסע למדינה רחוקה לקנות שם סחורו'. ושאר דברי' הידוע' לו בכדי להביא לביתו להשתכר בשם בדרך הסוחרים והנה עיקר נכסיעו לשם וכל הוצאות הדרך וכל מרחותיו שנעשים ביגיע' גדול' בחס וקורבן בלא מעור' לו הסל והבשם ונכסיו וביא לחמו לעבור דרך גדודי חיות ולסטי'. והכל להביא לביתו ללקנות שם סחורה להשתכר יבן. להיות מתפרנס ומחיה א"ע ואת כ"כ וכל עשייתו ומחשבותיו הכל עבור הסחורה שרצונו לקנות שם להחיות נפשו וגפס ביתו. אולם דרך הסוחר כשבא למקום הידוע הלי ובוודאי הוא הכל סובב האך יל ומי היותו שמה אחרי קניו' סחורתו. אך יוס או יומים יעמוד קוד' חורחו אל ביתו וסובב בשוקים וברחובות בדרך ערלי ופלא. אולי התא' ומאל' לו איזה דבר קצן הנאך אל ביתו להשתמש בו כמו מטה ושלחן כסא ומנורה וכדומה מלכרי הבית המצויים שם בזול ושמח' אלא שקונה הדבר בזול ושוה במדינתו ביותר יומ' כי זה המוליכו לשם בכדי למוכרו שמה יש לו הוצאות רבו' בדרך ע"כ מכרו שם ביוקר. והוא יביאנה לשם בלא הוצאה. כי כל ההוצאות נחשבות על הסוחר כמוליך כידוע לידועי בטוב מו"מ. ובכל הדרך שהוא הולך להביא ובוזירתו אם ישאלנו איש לאמר אנה אתה נוסע ולמה נסעת שמה ודאי מענה בפיהו כי הנה הולך הוא למקום פלוני עבור סחורה זו וזו. וזה הכל הוא בדרך העכע וממש הכל יעשו בזה בלי שנוי כל דהו. אבל אם ימאל' א' שומה ופתי וחסר לב. וכאשר יבוא למדינה לקנות הסחורה וישכח בלבו העיקר הגדול הזה על מה נסע לשם והיה לו מרחות רבות ויגיעות גדולות האלו ויתקין ותחיל לסבב בשוקים ורחובות לשאול על אלו הדברי' הקטנים והזמן הקצר הזה אשר הוא שם נותן דעתו ולבו לקנות החפצים האלו ובתוך כך יעבור היותו דשוקא משם וישאר בכל הוצאותיו הגדולים וערחותיו הכל על סמך אלו החפצים אשר אין שוין אפי' אחד מני אלה כנגד ההוצאות. ועל כולם הנה יבוא לביתו ריק וחסר ולא יהיה לו בטה להשתכר להחיות נפשו וגפס ביתו. ופשיעא שחם ישאלנו איש על הדרך למה הוא נוסע וישבו שהוא נוסע לקנות לביתו קצת מטלטלין וחפצים בודאי למחשבת ושומה גדול יחשב. והנמשל בזה הוא מוכן וגדול מאוד בענין התנהגות האדם בעסק התורה ומלות שלו עם שאר צרכי בני אדם הצרכים לו למחייתו וצרכי גופו. וידוע שהאדם הוא נשלם מעולם העליון לסחור בסחורתו. לעסוק בתורה ובמלות ה' ודעתו למור לבוא לביתו וזהו אשר נשלה משם ולהביא לשם הסחורה שקנה הוא התורה והמלות שפעל ועשה בעוה"ז אשר נקראה סחורה בדרך כי טוב סחורה מכל סחורה כי שם מתחברין בה הרבה למאור וכל אות ואות מהתורה והמלות עולין לדוגמת האבן מוב ויהקר העשה בלי שיעור ופתי. וזה הוא עיקר ביאתו לעולם היה וכל שלימות תכליתו ושיקרו. אף שבדאי הנה צריך גם למעט צרכי גופו ומחייתו אך הנה לפעל וערלי יחשב כי לא למען דברים שבוטחים כללה צא לעולם לחשוב תמיד בעניניהם כי המה הכל וההו דברים שאין בהם ממש ועיקרו הוא עסק התורה והמלות. והמשכיל אשר יבין את זאת והוא כך בלבו בשלימות לעשות עיקר עיקר והפסל פפל כל עשייתו ופעולותיו אשר עושה בארץ. עיקר כוונתו מתחילת העשיה ועד סופה. בכדי לקיים מלות ה' אשר נבששו זו ואף איש בה גם חפצי העולם הזה. זה רק מניאל' בא לו בלתי כוונה לזו ולפסל ארעיו נחשב אלא ועיקר כוונתו סובב הולך רק על המלות כי זה עיקר עבודתו בעולם. וכמו ע"ד משל אם אדם בונה בית יש בו ב' דברי'. א' הוא לישב בה בדרך בניה' ופעמים גם ענין מחייתו שם לו פרנסה מהבית ובה חיות נפשו ורועו. והשני הוא לקיים מלות מנוחה או מלות מעקה במקום הנהוג. או להכניס אורחים שינוהו שם מביניהם והיא מלות גדולה גמילת חסדים שטולה על כל המלות. או לכבד שבת בדיר' נאה למרחבת דעתו של אדם לה'. ומה מאד יתפרדו בני אדם בכל עסק ענין מחשבת הבנין כולו ועם שעשיתן שיה לכולם כא' זה בונה ועושה מנוחה ומעקה ויושב בה ומחיה עצמו בו וכמו כן זה שיה בונה. ואף ישנו מחשבותיהם למאד. כי המשכיל וההולך בדרך אהבה אמת של הקב"ה ותורתו ונעשה אלא תורתו קבע ועיקר בלבו וכל מחשבתו ודעתו סובב על זה רק לקיים מלות ה' ולעסוק בתורתו. ורעה בקיומן באמת. וכל מלאכתו ועסקי פרנסתו וצרכיו וצרכי מחייתו הכל המה בדעתו ולבי לשרא

סידורו של שבת

לעראי וספל בענין קניית דברים הקטנים המזכר. הנה מחללת מחשבת בנין הבית עיקר ויכר בעיניו לקיים מצוה
 ה' וזוהי הבית לשם כך כדי שיקיים בו מצוה מזוהה או מעקה וכדומה וכל יגיעותיו וספרותיו הכל יעשה בשביל
 המצוה כי היא אהובה לו וזה עיקר בעיניו וזוהי כל מחשבתו ודעתו ע"ז. ויודע בנפשו אשר כל הולאות בנין
 הבית הכל תננה הקב"ה לו כבדי לקיים המצוה אשר צוה. ועסק מחייתו ולרכויו שיהיה נעשה בהיותו ח"כ הכל
 לספל ועראי יחשב חללו ונדמה לו למחיל שצא חליו שלא בהולאה כי כל הולאותיו הכל יחשב חללו על המצוה
 שיקיים. וכן למשל אדם יש עיטה אהילה אם היה עיני שכל לו לעשות מה העיקר עיקר. היה משים תוכן
 כוונתו בתחלת הליכה כדי לקיים מצוה בוראו להפריש ממנה חלה. או ליתן ממנו לעניים שמונה יוחר בלחם
 ליתן לעני מבמעות כמאמר חז"ל (כתובות ס"ז ע"ב) במעשה דמר עוקבא ודביהוה שפלו לכנשן האש והיו נשרפין
 דגלוהי דמר עוקבא אמרה ליה דביהוה שקול כרעין לוחיב אכרעי. חלש דעניה אמרה ליה אלא שכינהא בנו
 ביחא ומקרבא הניחא ופרש"י הנחתי מזומתה שחתי מחלקת לחם ובשר ומלח אבל אהה נותן מעוה לעניים
 וזה טורחיה וקוים סעודה ע"כ. ומה שיאכל ח"כ ממנו הוא אכרעי ובניו הוא לספל ועראי בעיניו כדבר
 הנעשה חוץ לעיקר הענין המאמר לו הטיה הלז. וכן בכל דרכי עסקי הנחלת העו"כ"ה מחללה ופסיה ומלגושי
 כבוד הכל בשביל עסק המאמר שיש בענין חז"ל כאשר בחרנו בה"ה"ר (בשורש החמישי עקף ח' ב'
 ג') וזה עיקר בעיניו מה שמקיים בזה מצוה ה'. ולכרי עמנו הכל לספל בעיניו. ולא כן באים הפסיה והכסל
 שנעשה לכרי עמנו עיקר וקבע בעיניו וכאלו לא בא לעולם כי אם בשביל עמנו למלאות חלואיו ולכרי גופו.
 להיות אוכל וסוהה מאלות טובות ובעל צורות נאות ולובש בגדי שש ורקמה וזוכן בזהו שן ומשחמש בכלי כסף
 וזהב ודברים הדומה לאלו. וע"ז נותן כל ימיו עיניו ודעתו ולבו להחמלא בכל הדברים האלו. ודרכ' ה' והחורה
 והמחיה לספל ועראי נחשב בעיניו ועושהו רק כבדי לאלה נגד המקור או נגד הדברות אבל לא שיהיה חשובים.
 בעיניו חס' כעסקי גופו. ואחיה בשרה באישי ישראלים רובם כלולים אשר נשחק מהם צעורה העיקר הגדול הזה.
 ובהגיע לו עת לעשות לרכויו לעשות מעשי' וכדומה מעשי' לכרי עושה בירוח אחר ירצו וכלל כח גופו ואכרעי
 ונותן כל כח דעתו ומשחמש בעת עשי' לראות שיהיה הכל נעשה בעוה וצדוה הון וגודל יפוי מעשיו ומבלה
 כמעט כל ימיו על זה לחשוב מחשבות ולעשות עשיות רבות כעין הכסיעה לארץ מרחקים ומסכן את עמנו לעבור
 צימים ובהירות וזין גדודי חיות ולכסים נהיה ממרחק לחמו להחיות גופו וגושה בני ביתו. ולא כן בעשיות
 החורה ומלות האם קרה לאדם בזמנו מכשופי המוני ישראל לנסוע נסיעה רבה אל ארץ מרחק לקיים שם מצוה
 אשר אי אפשר לו לקיים כאן. או לעבור במקום סכנה בים או ציפה כבדי לקיי' מצוה החורה כמו כיבוד אב
 וכדומה. ואפילו במלות שאנו מקיימין בכל יום כמה עקולו ופסיוני יש בזה היחפאל אדם לומר בעושה אותם
 בזה השמחה והציוח ודקדוק רב שיהיה בכל על דל היוחר טוב וגוה. כאשר עושה דבר שיועד שירוח בזה ממון
 רב של אחר חלויו. וסומן לזה אם כניס דבריו. הוא פשוט כי בשלר חלואיו הנשמעים והדווחת ממון וכדומה.
 הנה מלפס להם פרס בואם ומתארה מחי יבוא לדי דבר זה ולעשות כי נפשו של אדם מחמדת. וזריון מקדימין
 בכל מה דאפשר יפה שעה אחת קודם. כי ראונו חיוק להתחלל האוהו. אבל אינו מניגש שיעבוד אדם בבוקר
 ויהיה נפשו מתארה ומתלהב לקיים חיוק מצוה חפלין ולהתעטף בצינית כי היא מצוה הבורא. וקולא קפנה של
 מצוה אחת גדולה יותר מאח' אלפי אלים ורבי רבנות דיגרי זהב ומכש"ש שחר הכלי חלוא העו"כ"ה. ולמה לא
 גודה על האמת ציניו לבין בוראו ית' אשר מאור חרוק מאחנה מעבודתו ית' כדחוק מוצה משעבר ויותר.
 ומתוא קפנה מהכלי העולם נחשב חלוא יוחר ממלות ה' אף שידמה לאדם שאינו כן אך אם יראה
 באמתיות הלז ויליג לנגד הסיומן אשר בהבנו יראה שכן הוא:

ב וזה אשר אנו מתודים בהידיו ואומינן סרנו ממלותיך ומשפטיך הקבוצים ולא שיה לנו וגו' ותיבת ולא שיה
 לנו חין פי' כלל. וגם חיוב אחר כזה (קפיטל ל"א) חפאתי וישר העויתי ולא שיה לי ונדחקו המפרשים
 שם בפירושו ע"ל. ולדברינו יאמר. סרנו ממלותיך ומשפטיך הטובים פי' הנה מלותיך ומשפטיך טובים הנה שעה
 אחת בכהן מכל חיי העו"כ"ה וזהו ראו ליהוה עשיתי המלות ועסק החורה גדול מהוד בעיניו כפלים כפלים
 יותר מכל חיי העו"כ"ה לעשות עיקר בכל ימיו בעשיות המלות והחורה ה' והיי העו"כ"ה לספל וכמאמר רז"ל (אבות
 פ"ד מבנה ו"ד) ר' מאיר אומר הוי ממעט בעסק ועסוק במורה. וסרנו מזה הבחי'. ועוד יותר שאפילו לא
 שיה לנו ליהוה עכ"ס שיה עבך החורה והמלות להכלי העו"כ"ה. אף לא שיה חלוא וכל ימיו פנו במחמדי טוב"ה
 והכליו ומעט דמעט הנלקח מהם ללוך עבודת גבוה כלומר. וגם חיוב כיון לזה חפאתי וישר העויתי שהעויתי
 הישר מלהרבות עשייתו ואפילו לא שיה לי להשוות עשיותיה:

ג ובזה אחרנו פי' הפסוק פסל לך ואמרז"ל (נדרים ל"ח ע"א) הפסולת איש שכל ע"פ מה שבחרנו מאמר הקרב
 ואיש את קדשו לו יהיה. ומכר הדברים ע"פ המלך שעת הבה' (בבשר בנחיה) וז"ל וזה דמה
 בזה לשני אחים ירשו מאניהם אדמה שריכה לעבדה. וחלקו אחיה לשנים. ולא היה להם דבר לזה. והיה
 האחד מהם דעתן חריו והשני היפוכו. הדעתן ראה כי עסקו באדמתו בלבד ימנע אותו מעסק בפרנסתו
 ומאגיע אל ספרו. והשתחרר עמנו לעבוד באדמת אחרים כדי שיהיה נשכר מעבדו יום יום למרעך ביתו ובעהים
 נפטר מן העבודה לערב היה עושה באדמתו שעה אחת בהשכלותו וחריותו רב ושניה נחזר לו משכירות ימים
 כדי מיון יום אחד על מזונותיו או יותר היה מניה מלעשות בשל אחרים ציוס ההוא והיה עושה בשל בתלוי
 השכלותו וחריותו. ולא סר לעשות כן עד שנגמר עבודת אדמתו כהונן. ובהגיע עת פירותיו חזן חבולתה
 בקלס ואספס והתפרנס בהם בשנה השנית ולא היה משער עוד להשתחרר לאחרים. והיה עובד אדמתו כרלוס
 ובולג

סידורו של שבת

אמר וסוף כל חילוט עד שהיה תבואתה רספקת לו לפרנסה והחזירה לו מה שהספיק בו לחמה על אדמתו. והנה הכסף כיון שידע שעבודו בלחמתו תמנעו מהתעסק בענין מזונו עזבה לגמרי והיה משכר לגבי אדם יעבודו האדמה ולוקח שכרו ומתפרנס ממנו ולא היה מוסר כלום. וכשהיה נשאר בידו מזון יום אחד היה עומד אצלו יום מנוחה ובסוף ובעתה. ולא חשד בענין לחמתו. והעמות אשר היה נוסף מן העבודה בימי עבודתו היה הולך בהם אל המרחץ וכדומה ובשארית אדמתו שממה לא להמיתה דבר. ופעל כלה קמאנים ונהרס גדרה כמו פניה חרולים ונשאו השקטן את חילתה כמו שאמר החכם (משלי כ"ד) על שדה איש על עברה ועל כרם אדם חסר לב והנה עלה כולו קמאנים כמו פניו חרולים וגדר אבנים ונהרסה וכו' ע"ל הנה. והנמשל מובן מחלו כי כל מה שאדם עושה בשלו בעניני עו"ל ועסקי פרנסתו ולרכי גופו. יהיה דומה בענינו כאלו הוא עבד בשדות של אחרים שאינו עושה כי אם מזל ההכרה ורק מה שהוא מוכרח בהכרח גדול עושה. ולא יין יעשה כשעוסק בתורה ומצות ועבודה ה' יהיה דומה בענינו כאלו עוסק בשדה שלו שעושה אותו יפה ונאה בכל עני השתדלותו וחריותו. ולא יעור אותו והשגל והס' אשר וצוקר השכם לעבודתה ואין ממחין עד שילא השמש על הארץ כדרך שאר פועלים השכירים לעבודת אחרים שאינם יוצאים לעבודתם כ"ל אחר זריחת השמש כמו שהוא (במסכת בבא מציעא פ"ג ע"ב) ואמר מיני יפנים והשתלמות בזיוור אחר זיוור כדי שיהיה שדה יעשה יפה מאוד מאוד. וכה יעשה עסק החורס ומצות ה' כמו יליט ותפלין ושאר מצות בגדול חריותו והשתדלותו שיהיה נעשים בחכמה ובאהבה ולהתאמת לקיומן חיוב בהגיע זמן בתפוקה והחדר גדולה. ובעת עשייתם להפליך הלאו כל בחי' מהשבות העוררות מהבלי העולם ולידקדק בהם מאוד שיהיו על תכלית ההידור ותכלית הכשרות שלא יהיה שום שטן פסול בהם ח"ו אפי' חומרא דחומרא. אבל בעניני עו"ל ירפה ידו בעשותו ולא יעשה כי אם בלד הכרח הגדול לפרנסתו. וליקח כשיצא פרנסתו יום ביומו ייתא את של אחרים ויעבוד בשלו בתורה ומצות ולא יעבדו שום מניעה וחושך אפלה והשכם צבוקר צבוקר והכל מזל חשקות וחמדה לבו. כלשה העושה בשלו החציב עליו מחמת ידיעתו נכונה שהשדה היא טובה למאד לאכול ממנה פירות ותבואות טובים כל ימי חייו. ובכשרה גדול אשר מניח שדהו לעסוק בשל אחרים לאורך פרשו עשה ומרפה ידו משדהו במקום היום: ד וזה שאמר הקדוש ואיש את קדשו לו יהיה. פי' מה שהוא עושה עסקי הקודש עסק החורס ומצות זו לו יהיה שידע שזה הוא שלו ממש ויעסוק בהם כאדם העושה בשלו אבל עסקי חול אשר לא בקודש המה לכל אחרים יהיה נחשב בענינו שלא לעסוק בהם כי אם על דל ההכרח כאמור וע"ל רמז רז"ל (ראה השנה י"א ב"ב) לשארים נחלו ולא לכל נחלו למי עושה עלמו כשיירם פי' עושה מה שצריך לעצמו ולגופו כשיירם ורק לסל נחשב בענינו ולא לעיקר. וזה שרמזו רז"ל הפסולת יהיה שלך. כלומר שלא תעשה דבר השייך לך לגופך כי אם כפסולת כפסל כאדם העושה דבר בע"ל שלא ברצונו:

זה ולזה כיוון רז"ל להשמיע לנו דרך הפעל המובן הזה ואמרנו ראשונים עשו חזרתן קצת ומלאכתן ערלי. פי' שחזרתן ועשייתן מלאכתן הוא היה העיקר והחציב בעיניהם ועליהן היו שמוין פניהם בכל היום לעיין ילחש בכל עת אולי יארגע להם מצות מלאכה ה' לקיים. וכשלא יארגע להם רוב ימיהם פנו לבדם אל האלהים לעשות חזרתן ותפלות ועבודת ה'. ומלאכתן ועסקי פרנסתם לסל וערלי נחשב להם לעסוק בהם על דל ההכרח במצות חן היום להם פת בחלת ומי' במשורה להחיות את הגוף ובהיה להם על יום זה עזבו הספל וההכל והכלו לעשות מה שהיה עיקר בעיניהם לעסוק בשלהם ברוב השתדלות בשלימות רב צדיקה רבה כאדם העושה בשלו בדרך שהיה הולך בזמן עושה כמאמר חז"ל (יומא ל"ה ע"ב) ונציאו להלן ח"ה וכפעלה בדעתם ורצונם לקיים מצות מוצא או מעקה. או הכנסת אורחים. היו בזמן לשם זה בית כדי שיקיימו מצות הצורה והיה זה עיקר הכוונה בחבנין כדי לקיים מצות ה'. ולסל וערלי היה נחשב בעיניהם מה שיצבו בהבית או שיהיה להם פרנסתם מהבית כי כל אלה הלא המצוות הם דברי הלז זהבלי. עס שהוא מן ההכרח לישב בבית. אבל כיון לעשות אותה כאדם העושה דבר בהכרח שאינו מדרקק בעשייתה ואינו מחריק בטפולה ומקלר בצניעה. לא כמו שאנו עושין. כשאמר טובה בית נכחה מדרקק העיקר הגדול מה שצריך לקיים מצות ה'. וזוהן עיקר כוונתו ודעתו להיות לו מקום לשבת צמנוחה או להתפרנס עלמו מהבית. ואף שגם לזה קראו רז"ל דבר מצוה כמובאר בש"ע ח"ה (סוף ס' רמ"ה בנ"ה) בהם ים אומרים) שההוהך לפרנסת ביתו מקרי דבר מצוה. מכל מקום רבות הוא לגבי מצוה מצוה מוצא או מעקה שהמה מ"ע דלוריינת ועוד שגם צוה אינו מביין להיות לו פרנסה לשם מצוה כי אם היה עיקר כוונתו לשם ההנהגה מפני מה אינו מכין לשם שאר המצות התלויות בה שהמה ודאי מצוה לדעת כל הפוסקים. אם לא שהוא מכין לחסלו ולהנחתו מעסקי עולם הוא לא לקיים מצוה בורא צוה ומכש"כ דע"כ אופן הצוים אפרי שן לו ופולטין גדולים מלידין ומבידין כהכלל היום. להיות לו כמנוש המהך. ואין צו אפי' דרגה הקפנה להתפרנס מאחו וכונתו רק להיות מלאכי השם שיאל שמו וסבבו בעולם כי היכל ביתו נאה בזמן שפאר מאוד. ובכדי שיהיה ביתו יפה להכנים צו אנשים ועליהם צוה הקדש היו צוה ביתו בלא דק שאין בה אפי' כוונה הקפנה של העושה דקדק בכל עס זה התפרנס ראשו ובריו כמאמר רז"ל (כתובות ט"ז ע"א) וע"כ ים לעסוק היו על זה אשר פה עיניהם ונדמה לו שזה הוא הכלי הכל וצוה יהיה מובל לקצר. וכל מרחותיו ואלותיו וציעותיו המה להכל רצון מעשי תעשיות ואין לקלסל הנייר להאריך בנענוש האנשים האלה. ופי' שיש שכל לו וצוהו מתחוב ומשוקן בנענוש הכי עו"ל ופועליו. מעלמו יצן שכל אלה הם דברי הכל ובכל ילין כדאי לשם מהשבת אדם בן אף על רגע. אמנם דבריו הוא באופן המוכרחין לנענוש להחיות נשאו נשאו יצאו. ואינו נותן לב לעשות העיקר עיקר. להשים עינר כוונתו בתחלת צנינו לקיים ע"י מצוה בורא מוצא

סידורו של שבת

179

ומעקב והכנסת אורחים או לכבד שבת בדירה נאה המרחבת דעתו של אדם. וכמו כן בלישת העיסה חלל הכסף. שבת מלבו העיקר הגדול בעשיית העיסה שהוא צרכי לקיים בה מלוח בורחו להפריש חלה או לזרקה לעניים כנ"ל. וכונתו רק צרכי למלוחו כריסו וצמנו באכילה הנכ שח"כ בודלי יפרשו ממנה חלה וגם יתן ממנה לעניים לכל זה חללו לשל בעלמא ולפעמים שוכח אף אחר הלילה ליתן ממנה לעניים. וקדומה בכל עניני עולם הוא ועסקי וחפזי הגוף כולם:

ו' ועל זה אמר הכוזב מי הקדימני ואשלים. כל' היה אמת שצנח הננין אמת עושה מזוה ומעקב ובסוף הלילה אמת מפריש חלה. אבל נראה מה היה העיקר וההשוב צנינין ואיזה הקדמה במחשבתך בתחלת הכנין והעשיה אם בנית מתחילה כדי שיהיה לך מקום לקבוע מזוה או שארי מלוח ולא בודלי אשלים לך לראותי שמותי יקר וחשוב בעיניך להסרית עליו סרחא גדולה ורבה כוז ולהוליא הולאות רבות. ורז"ל אמרו מי עשה לי מזוה עד שלא נחתי לו בית. כלומר אחר שנחתי לו כנר הבית ובהשלמת בנינו עולה במחשבתו לעשות לי מזוה לשל וערתי בעלמא. וכל עיקר הסרחא והולאותיו ויגיעותיו לכבוד עמו היה דורש להגותו וחפזו חפזי הגוף. וכמו כן במלוח הפרשת חלה אש"כ שכבד נחתי לו עיסה חזר להפריש חלה ולא ללוח העיסה בשביל כך כדי לקיים שבת מלוח ה'. ואש"כ אם בשביל הנאה קלה כוז מהבלי העולם עשית וינעם עמך בכל הפרשתו והולאות הולאת כניני מלוח ה' וקדומה מעשיית עוה"ז מה שבר יגיע לך בעד עשיית המזוה שהסרחא והסולא קסנה וקלה למאוד וע"כ מי הקדימני במחשבתו לזר ודאי אשלים לו שכרו משלם:

ז' ועל זה אמר הכ' כי תבנה בית חדש ועשית מעסק לנגד. כלומר בתחלת בנין כשהתחיל לבנות בית חדש חתך ועשית מעסק לנגד. שיהיה כוונתך לראות וכוונה להקדים העיקר במחשבתך כדי לקיים מלוחי מלוח מעסק וכדומה ולכן אמר כי יהיה לך כי עיקר זה חלוי דוקא צעת הכנינו. ומה שאמר ולא תשים דמים צניקך כי יכול הגופל ונ"י יבואר אי"ה בדבריו (בדרוש השני) ע"ש:

ח' וזלזה כיון הנני' ואח' דעו אה' בהנאלו קראתו בהיותו קרוב. כל' כאשר י"ל לפניך עש' שיש בה מל' ה' וזהו אה' בה' ה' וזהו דעו דרכו. דרך עקלקל' שלו שעושה רק למען השלמות חלואו להסביר בהכרח כבוד בלתי שום כוונה מלוח אש' קשה. ואיך און מהשבותיו. האיש און שמתחשבו בשביל חיות נפשו וזרעו שנקרא דבר מלוח ואינו נקרא בשם דעו. אף עיקר המחשבה שלו הוא שעושהו בשביל חיותו. וע"כ יעצוב מהשבותיו מה שמחשב למענו. ויחזק לו מחשבת המלוח לעיקר. ומוכיח הקב"ה את ישראל ואומר להם כי אדם לא כן אדם עושה כי לא מחשבותיו מחשבותיו. ס' מהשבותיו שאלה מחשבים בעשייתם און מהשבותיו שיתבן למעני. וע"כ לא דרכים דרכי כי אם הייתם נותנין דעתכם ומחשבותיכם מעט הנחת יסוד הכנין או שאר העשיות שאלה עושין שיש בה שתי דרכים אלו עד גמר העשיה על מחשבותיו ודרך המלוח שבה. היה כל הכנין והעשיה כולה נעלמן למלוח והיו כל דרכים נקראים דרכי שלי המה נעלים למלוח. אבל אם לא מחשבותי מחשבותיכם. ע"כ לא דרכים דרכי. וזה שאמר שמה בכל דרכיך דעו והוא יישר אורחותיך. כלומר שאר חדש אורח בכל דרכיך לעשות הכל במחשבות כוונת העיקר למען מלוח ה'. אז הוא יישר אורחותיך שאף דרכים שלך מעסקי העולם יהיו נעלים למלוח. וע"כ אמר שכל גוסי תורה חלוי בזה כי הוא העיקר הגדול בכל הדברים שנעלים ככאז בלרנו. ואם אמרנו נפקא מינה להפריש חלה אם חסד המחשבה בעשיית המלוח או לא כיון שסוף סוף נעשה המלוח. ע"כ אמר כי כוונה שמים על הארץ כן גבשו מחשבותי וכו'. והוא ע"ד שאמר ז"ל כתיב מעל השמים חסדך וכתיב עד השמים חסדך לא קשיא כלן מאכבה כלן מיראה. ונראה מזה שש"ס יופרש העושה מאכבה מהליו עושה מאכבה לא פחות מעיניו של רקיע ואפשר יותר וע"כ לא פחות. וכבר כתבנו שגבש אשר המלוח ארוב וחביב עליו ודאי הוא עיקרית בענינו ונותן כל מחשבתו ודעתו בקיומן וע"כ עושה עשיות גדולות בשבילם. כמו כנין בית וכדומה ומלא כאשר אדם דברגו ז' שבתיו שבתחלת יסוד הכנין והעשיה עוה"ז דעו ומחשבתו רק על המלוח. הוא כוז העושה מאכבה ומגדל שבו לקבל חסד המקום מעל השמים. ולא כן האיש הבטל שאינו עושה מאכבה כוז אף שעושה לבסוף המלוח. יקבל שכרו וחסד המקום רק עד השמים ולא יותר וביניהם לא פחות מהעושה כל דקיע. והנה אמרו (ברבינו י"ג ע"ה) והלא מן הארץ לרקיע מהלך ח"ק שנה ועושים של דקיע מהלך ח"ק שנה וכו'. הרי עושים של דקיע מדה שם כמו מן הארץ לרקיע. וע"כ אמר כי כוונה שמים מעל הארץ כן גבשו דרכי מדרכים. כי לא פחות ויגדל העושה הכנין והעשיה בדרכי המקום מהעושה בדרכי עמו גבשו השמים מן הארץ שהוא ביעור עושים של דקיע כאמור והנ:

ט' ובזה נראה לפרש מאמר רש"י (רש"י השני י"ז ע"ב) חילוף רוב כתיב ורב חסד וכתיב ואמת. בתחלה ואמת ולכנסו ורב חסד וי"ל ח' אם לבסוף הוא רב חסד על מה צריך בתחלה להתחיל במדת האמת כיון שצנח רב חסד יתחיל מתחלה בכך. ועוד אם בתחלה ואמת היה צריך לכתוב בתורה חסד ואמת קודם ורב חסד. למה כתיב ורב חסד קודם אם הוא נעשה לבסוף. וכבר אמרנו בזה בדרך הנאות ע"ש מה שכתבנו (בה"ז בדרוש הראשון) להבין ענין החזק יד ביהוה צריך להיות במלכים וכמה פעמים נכפל בתורה ענין ייאלה מלכים ונכתב בכל מקום בחזק יד הולאותו י' מלכים. והקרא אומר כי און מעזור לה' להושיע דבר או בעש. וכל הולוי ביהוה האורה קשה היה צריך הקב"ה לחזק יד מעור יד הולוי חילולא:

י' והענין הוא כי היה לפעמים הקב"ה עושה נסים לאדם ומוביע לו אף שאינו רואי צעת ההיה נוס רק עטור מה שהקב"ה מניע לבנו דבר בקדמוהו. ויודע שפסיד אדם הוה לעשות דבר בע"י רואי לנח לנח כע"ס

סידורו של שבת

הקב"ה ברוב חסדיו עושה נו הנם חוקי כי הכל גלוי לפניו וידוע שחכם הזה ראויו לנס. וידוע שהקב"ה משולל מחומר הזמן לומר קלל עשה חינו ראויו כי לפניו כל העתים שוות באין מוקדם ומאוחר כידוע למצוי מדע וכאשר היה במלכים שאמרז"ל ראה ראויו שראה שעתידין ישראל לעמוד לפני הר סיני ולקבל את התורה וגמלא שהגאולה היה עבור מה שיטיבו מעשיהם אח"כ. ואך במקום הזה יש פתחון פה להמקטרג לומר הלא לע"ע חרס ראויו לנס כזה. ואע"פ שאומר הקב"ה שגלוי וידוע לפניו שבודאי יעשו דבר שיהיו ראויו לנס ע"י. מענה בפיהו כלום יש אם שמעיד על בני. ולדבר זה נרדף לעשות הנם בחזק יד. והוא שהאל הטוב ברוב רחמיו מאיר ומופיע אור גדול לפניו בעת ההיא למאד. עד שמחמת רוב השמחה והאור שיש לפניו לא יוכל כלל המקטרג לבוא לפניו בעת ההיא בשום פנים ורעדה אחזו שם חיל כיולדה מלהתקרב אל אור ההוא. כי הוא נורא ונשגב. וידוע אשר בעת ההפגנו הרב הזה ועולם השמחה חינו נכון ליכנס בעת הלא לפני המלך לקטרג אז. וזה היה בינ"מ שהאיר האורה ומוחין גדולות בפעם פתאום בחלי הלילה של פסח ואז לא היה יכול המקטרג לבוא לפני המלך ה'. והולחנו עי"א ממלכים לילה. ובלתי זה לא היו ישראל נגלהו אז כי לא היו ראויו אז לנס כמרז"ל (מ"ר שמוח ק"א) בני קריעת ים סוף שהיה השטן מקטרג ואמר הללו עובדי ע"א וכו'. וזה נקרא חזק יד כי הולך להשחית סדרי האורות והמוחין כדי שלא יתחן פתחון פה למקטרג לקטרג. משא"כ כשהקב"ה מניח את ישראל ע"י מה שהם ראוים לנס כדוגמת הטובה וכדומה שאלו אומרים מסרת עמאם ביד סהורים ורשעים ביד לדיקים וזדים ביד עושקי התורה. וא"כ היו ראויו להשחית להם גם אז אין נרדף לחזק יד. וא"כ היו אומרים הלל שלל בכל ימי חנוכה משא"כ בפסח כי בפסח לפי שהחברות האורה לא היתה אלא בזילה הראשונה מה שהיה נרדף אל החזק יד. ואח"כ חזר הדבר לקדמותו לכניסת המוחין כסדר. לכן אין אומרים הלל שלל כי אם בזמן הראשון כידוע לכל. אבל בחנוכה שהאורה היה מלך שלימות ישראל שגרמו להאיר עליהו בנסי המקום. כל יום ויום שיון באורן לומר ככולם הלל שלל :

ואז הוא הפעם של בית הלל (שבת ק"א ע"ב) שסדר מוסף והולך כדרך סדרי האורות והמוחין שהולכין ומתקדשין בכל עת יותר. כי לא היו לדיקים להשחית המוחין כנאמר. ואך בית שמאי ידוע ששורש משורש הדברים והגבורה שבר שם אל לא היו ישראל מזהל לניגאל מזהל הדין גם הם היה ברוב חסד אל והיו לריבין לחזק יד. לכן נעשה כמו בפסח ע"כ פסחה והולך כי בחתלה נגמל האורה ואח"כ נחמטע כנ"ל. ואך אנו סוברין בבית הלל ולכן אין פוחתין את ההלל וגומרין אותו כל שמונת הימים :

וב ועם זה יבוא על נכון דברי הגמרא בחתלה ואחא ולבסוף ורב חסד. כלומר כאשר עושה הקב"ה הנם מחמת שמיט לטוף דבר בקדמותו. וזה ולבסוף שפועה הנם מחמת שגלוי לפניו שנסופו יהיה ראויו לנס. אז נרדף בבחי' ורב חסד שהקב"ה מתרבה לפניו חסדי הגדול שיאיר האורה כ"כ עד שיחשיך עיני המקטרג מלהסתכל לאורו שלא יהיה לו פתחון פה כלל לקטרג. אבל כשהוא בחתלה כלומר שהנם נעשה בשלימות מלך שהוא ראויו בחתלה לנס ולא יטעך לראות נסופו. רק מתחלתו ראויו חסד אז ואחא. שאין נעשה הדבר בבחי' ורב חסד להיות בחזק יד רק בחמת ח"ך לפני המקטרג. ולזה לא מיידי הקב"ה חיוה מזה הראשונה ואחא באחרונה ולכן נקט בחתלה ורב חסד להודיע שלימות חסדי המקום קודם. ואח"כ נקט האדם שיהיה ראויו לנס : ואך לפי עניינו בדרש הלל. יתפרש ג"כ דברי הגמרא הזאת על נכון כי בחתלה פ' כשהאדם נותן דעתו ומחשבתו בחתלה הבנין והעשייה לשם מצות ה' להיותו יקר בעיניו לקיים מצוה בודלו יותר מכל מחמדיו עובד"ה. אז ואחא כלומר אי משלם שכרו הטוב בדיון האמת באומרו יא' מי הקדמי ואשלים. כלומר בודלי אשלים לו. אחרי שצדק את כל אשר לו לעשות מהשבתו עיקר בעיניו אי ה' נאמן לשלם שכרו משלם. אבל ולבסוף פ' שאינו מחשב בעשיית המצות כ"א ולבסוף אחר שנמלך לו בנינו ועשייתו וממילא אין מגיע לו שכר לפי ערך עבודתו ומצוהו והואלוחיו כלל הבית למען הנחת גופו הכל מכללי עובד"ה על חיי שעה. וזה יניצ לו צדק וז המצוה קטנה שנתן בהבית ברנע קלה. אבל הקב"ה ברוב חסדיו שאינו מקפח שכר כל צריה. ויגדל חסדו עד השמים לתת לו שכרו משלם כנ"ל. וזה ולבסוף. ורב חסד. שינתן לו שכרו ברוב חסדי המקום לא צדק עבודתו :

ובזה יתפרש דברי המדרש בענין הרובל שהחלתו זו בדרוש הזה. ככחור ופכר. וגמאר. אשר בחתלה היה רובל המחזיר בעיניו' למכור מיני רפואות המרפא את האדם מחיים למות. והכניז בפשטות מלן צני למזון סמא דחיי' כל' ליתן לו רפואות המועילין להיות האדם. ואך הנה דרך הרפואה העתק רפואות לאדם. קודם שנתן לו רפואה המועילין לרפאות כל הגוף. ונתן לו בחתלה מיני רפואות המסירים מן קוצי רגליו כל מיני פסולת והזחמה הקיצה. בבדי שפשיבאל אח"כ הרפואות המועילין לרפאות לא יחשבלו ברוב הזחמה שנקיצה ולא יוכלו לפעול פעולתן. והנה דרכי בני אדם כשהאדם רואה לומר לחבירו דבר שאין לו ידיעה בו ורחוק מדעתו. ואף אם יאמר לו דבר זה אף פעמים. לבדו לא יבין את זאת כי לא מורגל בידעיה זו ע"כ ממשיך את הדבר ההוא בדבר הידוע וטוב לו. ומחזק החבל הלא יובן לו הדבר שאינו מורגל בו ע"י דבר שהוא רגיל בו כידוע. אשר על כן צומגנו היום אם יבוא אחד ויראה לומר לחבירו דברים ודרכים במילי דשמיא ויראה להבינו דבר הזה היטב. נרדף להשתיל משלם בדבר מדברי העולם הזה כי ידיעתו נכונה ומורגל בדבר זה היטב. ומחזק זה יובן לו דרכי ה' אשר אין לו הכרה כ"כ בהן כי הוא אדם על הארץ וכו' בשמי שמים. ומחזק דברי אלחיות יובן לו דרכי שמים. אמנם בימים הראשונים אשר היו עובדים מאלה שהיה תורקן קצת ועיקר בעיניהם כנאמר למעלה. וכל מנחת' וחסות' ועשייתם כל הימים בעסקי שמים בחורה ומלות ה' ודרכי עבודתו וכל דברי העוה"ה היה העל וריק וטפל בעיניהם. ולא היה בקולין בישוב' של ארץ אלחיות העוה"ה ודרכה נשגבה מהם. כי כל ימיהם פנו לבדם

סידורו של שבת

לכבד את האלהים בעבודה רבה. וכאשר היה א' רוצה לומר להם דבר מדברי העוה"ז. לא היו יודעין מה הוא סמל ולא הבינו את דברו כי היו רחוקים מאוד מענינו. והיה האומר לרץ להמשיל משלו בדבר מדברי ה' בחורה ובמלות אשר היו קרובים אל זה. ומתוך דרכי שמים הבינו בתחמיות ארץ לידע בטוב הארץ. ולכן זה הסובל שרמנו כולי עלמא אבחרים למזון סמא דעיו. ר"ל להם שאין לשחות היקף זה. כי אם בהסתר קודם כל פסולת הגוף וחומת הקיבה. ובאם לא יהיה נדון לריוק כי יתבטל ברוב הוזהמא. ולפי שהיה חורקן עיקר המשיל להם משלו בדרכי ה' ואמר מי האיש החפץ חיים וגו' עד סוד מרע ועשה טוב. כלומר כשם שבדרכי שמים הידוע לכם. לרץ להיות סוד מרע תהלה ואח"כ ועשה טוב. שכאשר יראה אדם להשרות עליו אור קדושה ה' שיהיה בלבו וימחו אור הקדושה לרץ תהלה להסיר מלבו כל מיני כרהורין ותאוות הלז המשרש ברע. עד שיהא גופו זך ונקי. ואח"כ יוכל להמשיך אליו כל בחי' הקדושה. כאשר הארמנו בזה (בזה"ל דרוש הראשון עקב ג') כך לריכס אחס לקנות ולהסיר כל הפסולת וחומת הקיבה ואח"כ ליקח רפואות המחזקין ומחייין את הגוף. ע"כ נקט המדרש שהיה מחזר בעיירות הסמוכין לנארי. כי עבור שהיו מתגדלין שם חמדי גדולי עולם כמו רבינו הקדוש ור' יוסא רמן ליפורי. ידוע מה שצ"ב דרכי רבינו הקדוש מיתמו גלוי ידוע לפיך שלא נהניו חפלי באצבע הקטנה (כלאיתא בכתובות ק"ג ע"ג) וכך לימדו את בני דורם שלא יהיו מעוה"ז וע"כ היה חורקן עיקר בעיניהם ומלאכתן ערלי לכן הוצרך להמשיל להם מדרכי ה' כאמור. באלו עד כה מדה הטובה של הקב"ה של ורב חסד אשר לפי התנהגותו לא היה מגיע לנו שכן על המלות כי אם מעט מזהיר אך ברוב חסדי המקום מגדיל פונותיו וסברנו עד השמים להעניקו משוב ברכותיו בחדס חסד :

יג ואמנם ידוע מכתבי האר"ז ז"ל אשר עיקר כיונה בעל הרצון במה שברא את העולם נהפשו נבריות. גם שם קודם הנביאה היו נשמותיו הנוצות מתחת כסא כבודו והיו יזונין מיוז השכינה ונמלא גם שם מה מאוד היה מטיב אלו במאד מאוד. אך שאין זו הטבה שלימה כי מאלו דלילי חסיד לאשחזלי בלפיה ונקרא נהמא דכסופא. וע"כ ברא העולם כדי שיעבוד אדם בעבודה בשלימות הראוי שינתן לו שכר רב מופלג מרב טוב האופן בעד עבודתו. ואז יהיה הטובה שלימה שלא יהיה בדרך נהמא דכסופא. ונמלא כאשר אדם חינו עושה בדרך הראוי להגות לו שכרו כמאמר הקרא מי הקדימני ואשלים כל"ל אף שהקב"ה עושה עמו חסד חסד ומציעוהו מיוז שניתנו למוס"ב חזר הדבר לקדמותו בזה"ל נהמא דכסופא. ואינו משלים רצון הקב"ה שעלה בראונו שיהא טובתו שלימה מכל וכל לאשפיע ולמקבל. ומה אנו ומה חיינו בעסקי מלחיתו אם חינו נעשה להשלמת בעל הרצון. אשר ע"כ כל אדם עתברו יתוח לעלמו ויעשה חשבון עד נפשו מה מעשהו כל היום וכל הלילה. לשוטט בנתיים ובחולות בשוקים וברחובות ועל כל פניה יארוז. אולי יודעו לו מה ולמרוק סרך וחלח עשיתו בעודו. בכל לבנו ונפשו ומאורו. לחקור בסודו. למען ירוס קרני כדור. ואף עיקרי מלות אלהיו נשכה מחמתו. נחקו מוסדות בריחו מעליו. כל היום חיש לדרכו פנו. באין משים דרכי ה' לעיניו. עזבנו אותו ח"ו בלבנו. גם בעת אשר נודה לשמו ונהללו בפינו. ועובדין מלות ה' אלהיו. רחוק הוא מכליותיו. ולא נאכחו אליו מחשבותיו. ומהפכה מהומה ופירוד בעסקיו. ובכל מעשה ידיו. מה שאנו עושים מידי יום ביומו. זאת נעשה לנו ח"ו לעיקרי דעיו. והיה חורמנו ומאורו. כאלו רק בשביל כך לעולם הזה באנו. ועל כוונה זו ברא ה' אותנו. להיות נלך ונרנן כל הימים אשר אנו חיים על האדמה אחרי הנלי הנליו. ומתרי חשוניו וחפלי מחמדיו להשען בטות טף עשיתי. לחפץ ולרצות כל הימים שיהיה לו די ספוק ממאכל ושמחה ובגדי כבוד. ולאחריה בניו ובעות לפי כבודו. וחלח היפה עיקר ביחול לעוה"ז. ולשם זה ברא אותו הקב"ה למלא פיו במאכל ושמחה ולהנהיג לפי שארי בני אדם. ולהיות לו כבוד מהכל שיכבדוהו אותו עשיר ורב. וענין חורה ומלית לנפל וערלי נהפז חללו לעשותו במהירות רב ושלל לדקדק בענינה ואומר א' המרבה וא' הממעיט וכו'. כי לרץ הוא לשבב בחולות. שנינו על ידו לשלימות חליתו. ולא לתכלית כוונה הנורא בהבראו. אהה על גודל המבוכה הזאת. כמה וכמה ידרנו עבר מעלות החורגות. ואף נתגשם שכלנו כ"כ. עד אשר ידמה בגשמו שזכר דרכיו. היתכן עשות כזאת. למלך חי עולמים בוראנו וילרנו אשר בידו נפש כל חי. וכל איש מובטח לו עסקי פרנסה בערלה להסת פת במלח ויכלל וימס במהרה וכו'. כמאמר הכתוב ונתן להם לכל בשר לכל יעריך להשתדל הדנה להביע אל טרפו. וכבר אמרו רז"ל (מכילתא מובא בילקוט ח"ש רמז רס"ז) בשעה שאמר ירמיה לישאל מפני מה אין אדם עוסקין בחורה אמרו ליה אם אנו עוסקין בחירה כמה נחפרים. באותה שעה הוויא להם ירמיה לנבואה כהן אמר להם ראו אבותיכם שהיו עוסקין בחירה כמה נחפרו אף אדם עסקו בחורה והמקום רגזם אחריהם מה ע"כ. ובדאי איך איכל יעצב ליו ליקח להם והמת מים כבדי להוויא מהשבתו מכה אל הכועל את הדבר שהוא מתאוה אליו. ואם אדם רוצה באמת לעסוק בחורה ולידבק נפשו בה" ע"י החורה הקדושה. כי אין אופן אחר שיהיה להסתדק אל אור א"ס ב"ה ונ"ל הכעס מעין כל חי. אם לא ע"י הצורה הקדושה. שאור א"ס ב"ה נעלם ונאמר בתך החורה ותוריהא וקוב"ה חד. שהוא רצון א"ס ב"ה הנזון החורה ונעלם בחורמו. וכשאדם רוצה להסתדק אליו באמת. אין לו מקום כי אם בעת עוסקו בחורה שהוא רצון אלהות המהגלה לאדם המחששו ומבקשו באמת לידבק אליו. כמאמר הקרא את חתקטנה ככסף וכמממונים תחפשהו אז תבין וגו'. ומי שזוכה לעשות בנפשו משוקקו. אהבו והביט עליו שורה אחת לימוד בחורה יותר מכל חי העוה"ז ויכול אליו דברי תהו הכל הנבלי. ועל המובחר שבתנוגי עוה"ז אמרו חז"ל (שבת ק"ב ע"ה) תנא אשה חמת מלא זואה ופיה מלא דם והכל רצין אחרים. ואם כזה במובחריו. מה יהיה בנרועיו. ובדאי להם לר ומים לחץ יערב עליו למאור. ולא יסדר חמדי עצמי העולם. כדי שיוכל לעצבם בסיוע ה' ולהתדבק אליו. ואמרו חז"ל (יומא לפ ע"ב) כלל מחייב עניים. לומר

סידורו של שבת

לומדים נעם אפרי מה לא עסקת בבורה אמר עני הייתי ופרוד במצוותי חומרים לו כלום עני הייתי יומה מהלל. אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשחקר חצי דינר חצוי היה טוחן לשומר בית המדרש וחציו לפרנסתו ולפרנסת אשתי ביתו. פעם אחת לא מלא להשחקר ולא הניחו שומר בית המדרש להגבש. עלה וישב לו על הגג ונחלה על פי ארובה כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון. אמרו לאותו היום ערב שנס היה ותקופה שבה הייתה יורד עליו שלג מן השמים. כשעלה עמוד הכהן אמר לו שמעיה לתבטליון אבטליון אחי בכל יום הכיה מחיר והיום אכל שמא יום המעטון הוא. הצילו עיניהן ורואו דמות אדם בלבוש עזר ואלו עליו רוח ג' אמות של פקדונו וארצותיו וספרו והושיבוו כנגד המדרסה וכו' ע"כ. ועל זאת ימס לב כל אדם להפטר מן הדין הזה ומכש"כ מי שאינו בדרגה עני כזה ויש לו מעט משלו ורודף חמיר אחריו ומתרחק עוולם הזה. ומס יענה ליום פקדונו בדרגה שחת. ועל זה חזי לנו מיום הדין חזי לנו מיום המוכחה :

אמר על כל זאת כל אדם ירא לנפשו מחמת הדין. ובבוקר בביתו יקבע בלבו כי קודם כל צריך לעשות העיקר מה שבשכילו נכרא בעולם. ויעשה לו עבודתו בשקופה גדולה ובמחשבות רב לראות שיהיה הכל על ג' היותו טוב ובמחשבה טובה ונכונה ובאהבה ויראה בכל השלימות ובשעה זאת יושב מחמתו כל עיקר השבוע"ז. כי קודם כל צריך לעשות העיקר שיהיה בהכלית השלימות. ובשעשה כל חיובו בבוקר. שהוא מלוח לזית והפלון וקריאת שמע ותפלה והכל במחשבה טובה ונכונה ובלב מוב ביראה באהבה ובמחשבה רבה. כל אדם לפי ערך זכות נשמתו. וכערך שהוציא עליו מנהי' הרע והס"א. אח"י יקבע לו שיעור ללמוד בכל יום לא יגרע כי יבא זה משקרי הדין ששאליו אותו אמר מיתחב קצת עמים להורס כמו שהוא במשכת (שבת ל"א ע"ה) ובשעשה כל הל" בשלימות. ילך לו לשכור קלח בשרי גופו כמו אכילה ושתייה אבל יבטיח בנשיניו כבשאו כד כמו מי ששפה דבר בע"כ. ששעה בעלמות ורואה להפטר ממנה. וזאת על הדרכים שבארו. (הה"ר שורש החמ"ש ע"ה א' ב' ג' ע"ה) ח"ך להנהיג במהלך כל הימים. ואח"כ בהשקדנות עסקי פרנסתו. וכל זה בע"כ ולקפל בעלמא יהיה נחשב אליו. ובשיהיה נשכר על פרנסת יומו. ילך לו למעשיו אל המקום אשר היה שם אחריו במחלה לעבוד בבורה ותפלה ודיקוק אל. ובכל היום יהיה מחשבתו מתאווה ומשחוקק אולי יזדמן לידו מלוח ממלוח המורה דלורייא או דרכן כי זה העיקר לו כל ימי חייו לחפש לעשות ראון בוראו ב"ה וכו'. ואז מעל השמים יגדל חסדו. ושכרו יקבל מלוח להפטר מהמקור הכושב. כהנ"כ. כהנ"כ ראו עניני מוץ השכינה להכריז נפשו בבור א"כ ב"ה לאור בבור החיים אשר לו ואשר חלקו. כי השלים ראון בעה"ר שיקבל שכרו בעבודתו לא בדרך נהמא דכסופא : יג ועם הדרך המוב שבארו עד כה יובן מאמר הכתוב זכור את יום השבת לקדשו. ואמרו ר"ל (בינה י"ו ע"ה) ב"ה לומדים מהם שבשם לשבת הניח אמרו עליו על שמאי הזקן כל ימיו היה לובל לכבוד שבת מלא בנהיה נאה אומר זו לשבת מלא אחרת נאה הימנה מניח את השניה ואוכל את הראשונה. אבל הלל הזקן מדה אחרת הייתה לו שכל מיצוי לש"ש שנה' ברוך ה' יום יום. ופרש"י. ואוכל את הראשונה נמלא אוכלת לו כדי שחב"ה יספה לאכלת בשבת דהא לא אכילתה של הראשונה לכבוד שבת. ולהבין ענין פלוגתאן מה הוא. וגם לבבין לשון מדה אחרת הייתה לו. נאמר לנו ע"כ אשר אמרתי על פסוק (שופטים י"ג) ויהי חיש חמשה מארעה ממעמתי הדני ושמו מנחם. ולבאר על מה הוכרח לפרש בקרא שיהיה ממעמתי הדני וגם לשון ושמו מנחם חין לו שחר. אכן יבואר. ע"כ מה שאמרנו חז"ל (ברכות ק"ו ע"ב) על פסוק ויאל יאחז לשוח בשדה. שחיקן תפלת המנחה : יד כי יאחז עבד שורשו בחי' שגמלא דקדושה פחד יאחז הולך לתקן חמיר בחיקיו יפה. מחמת חיות הקליפות העומדים בזהוריים שם נאחזים בזהוריות ק"ר שגאלף בית כמ"ה בבקדמה הזוה"ק (בית ע"ב) העולה ש"ן ונריך חיקון חמיר שלא יפלו גם את הס"ן שהוא בקדושה לכשוח חובת שער. ע"כ הולך חמיר לחיקן שדה המבואר בכתבי האר"י ז"ל בקבלת שבת בשדה שנעשה משקר שדה כי מרגל הקוף ההחזון הימני נעשה נקודה בראש האר"י ש' בדה הימנית להעשות חמיר דל"ה. ומרגל הקוף השמאלי נעשה רגל בדה"ל הלו להעשות ממנה ה' ומקוף נשאר רק הדל"ה ונעשה בחי' שדה שהוא שדה הקל חפוחין המוכן לזרינה ולקבלת כל טוב. ויהיה למשן שורשו שחי' בחי' נשמתו קרוב אליהם הולך לעשות חיקון בכל מנחת ערב ש"ז הוא התנבחות הדיים בשום ופחד ורעד אל ה' ולא קדושתו שלא יתחזו בו ח"ו מבחי' הרעים כלל וכלל. וע"כ צויה הקב"ה לאדם הראשון לעבד ולשמרה כלומר שישמור הס"ן שלא יתדבק בק'. וכשלא שמר כראוי נחזו בק' של ק"ר ויאל ממני שורש קין ספרא דרע ידוע. וכבר כתבנו (בהס"ר שורש החמ"ש ע"ה א') שגמאל צריך אדם ליזכר בשעת אכילתו לחם חול שלם יהיה נחמד אחר נפש הבהמית שבו ח"ו ויאל ח"ו פגור הקדושה למקום אשר ח"ו וקדוה הוא אז להסתפק על נפשו בחי' הס"א והרע בדרך שגמאל' שעת אכילה שעת מלחמה. ואמרו במדרש (מובא בחס' כתובות ק"ג ע"ה) עד

שלאם מהפלט שיכנס דברי הורה לחוך גופו יתפלט שלא יכנסו מעדים לחוך גופו כאשר הארכנו שם :

מי ולבן מנחם שיהיה בחינת יאחז אכילתו כמו שהוא בדברי האר"י. שהוא בחי' הדיים ספרא דמלאל דקדושה יאמר היה צריך ליזכר להיות נחמד יאכל בזהרה ובשמירה מעולה על הדרך הראשון שגמאלו שם שהוא

כיונה האכילה הידוע לידועי מן. וע"כ כח טוונתו בשמות ובכוונת האכילה היה אף מלפניו חן ותלפס סביב לרין שלא יוכלו לנגוע בו מבחי' הרע כלל וזהו שגמאל הכחז ויהי חיש אחד מלרעה ממעמתי הדני. כלומר שגמאל היה מבחי' הדיים וכו"כ בקרא שמשפחת הדני נאחזות דין. ולפי שיהיה משפחה זו הולך להיות כוונה אכילתו באותו הנאות שלא יתדבק אליו מספרא דרע. וכאשר שמו מעיד עליו שכן עשה כידוע מכוונת האכילה בכתבי האר"י ז"ל שהוא ד' אלפין ששולים מ"ו וכו'. וע"כ ושמו מנחם. כלומר הנה שמו מעיד עליו שלחמו אכל בטהרה בכוונה אכילה דל' אלפין מכפר נפשו. ולפי שיהיה יי"ל יאמר אחר הכתוב ואשמו עקרה ולא ילדה סי' הנה היא עכרה

סידורו של שבת

מכבר ולא ילדה לו בזכותה במחמד הקרב ויטע לו ה'. ע"כ עתה וירא מלאך ה' אל האשה וגו'. לומר שעתה חלל בזכות עמלה בידוע מספרים הקדושים. וזה היה ענין שמאי הזקן כי גם שורשו ה' מבחי' שמאלה דקדושה כמו שחמרו קדושתו של שמאי ולכן הוא הממחיר בכל מקום. ע"כ היה ירא לנפשו בעת האוכל כמו שלא יתערב אחר מ"ו מבחי' תלמוד נפש הבהמיות וע"כ היה אוכל תמיד לכבוד שבת. וישא בדבר אשר בארנו בדרוש הזה כי בשעת אכילת הבהמה. הביע אל המלוא שבה וקבע את העיקר בלבו עיקר כוונתו באכילה ההוא כאשר העידו עליו חממי במכירת כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת כי זאת היה עיקר בלבו שחלל לאמיתו שחללה לכבוד שבת. ומה שממילא הגיע לו הנאה למלאות נפשו כי ירעב זה היה לנפש וירא עתה בענין וע"כ היה מושך קדושת המלוא מזה שבת על האכילה ההוא. ולא היה יכולת ביד הס"א והרע לחמוח ע"י אכילה ההוא בשום אופן כי היסח מהשבתו נכונה בלחם למען המלוא. לא למען הנאה אכילה. ולדעתו על זאת הזכירה התורה זכור את יום השבת לקדשו. שחזר את יום השבת בכל שבת ימי המעשה אחד בשבת לבד. שחסי עיקר כוונתך באכילה או בשאר דברים הדומין לו ביה נפש בלחם רק לכבוד שבת כדי שיתמך קדושת השבת על האכילה או שאר העשים וע"כ זר לא יקרב באכילתו להתדבק כך ע"י האכילה כי קודש הוא. וזה לקדשו כלומר עבור שהוא קודש ויתמך קדושה על המלאך ולא המלאך אלא קדש ע"י האכילה. ואז אמרו אכל כל הזמן מזה אחרת אכילה וכו'. כלומר נפשו מזה אחרת ביהוה ממדתו של שמאי. כי שורשו היה מבחי' החסדים הגמורים והיה בבחי' דיוק וטוב לו שחברו (בהס"ד שורש השני עקב ג') שהוא שבוט ומוח לו וישה לפניו עבוד את ה' ואין לו מניעה מזה בשמיות ג' שהוא עבר מן האדמה וטעה לחומיות ולהתאווה תלמוד דברים שלמטה. כי גם נוסף וך וקי ואלו נוסף אחר ענות וחומיות בשמיות ע"י"ו להיות מן המלאכות בעם ע"ש. ואז תראה מה שחמרו חז"ל (ויקרא רבה פ' ל"ד) ד"ל גומל נפשו איש חסד זה הלל הזקן שבשעת שהיה נפטר ממלמדיו היה מהלך והולך עמם אמרו לו תלמידיו רבי להיכן אתה הולך אמר להם לגמול חסד עם הדיון אכילה בנו ביהא אמרו לו כל יום איש לך אכסמיה אמר להם והדיון נפשו עלותה ללוא אכסמיה הוא בנו גופא יושא דין הוא הכא למחר לית הוה ע"כ. הכי לפטר כי הוא ירא מכל בחי' שיאכל להנא נוסף רק לגמול חסד עם נפשו כמו אחר שגמול חסד עם אורחים אחרים. והיה עשה זאת באמתיות לבנו שחילתו לא היה כ"ל למען המלוא רבה גמילות חסדים ולא למען הנאה נוסף. וע"כ לא היה מחדד מקריבת ההיטות כיון שהוא רחוק מבחינתם מאוד ושורשו שורש החסדים גמורים ואכילתו תמיד אף בחול היה למען מלוא גדולה באמתיות לבנו כי לא התאוו חלוא בשום אופן. ולכן אמרו שכל מעשיו לש"ס מורה על האמור. שאף בלא כוונת שבת היו כל מעשיו מיוחדין רק למען המלוא. וע"כ לא היה צריך לו הכוונה. והיה זאת הכוונה שמור אחר נפשו שיאכל בשבת לכבוד שבת לקיים מלוא עיני שבת. כי לא היה צריך אליה בחול. ולא אמרו שחמרו בדרך ה' יום יום ואמרו"ל (צרכות מ"ד ע"ה) בכל יום ויום מן לו מעין ברכותיו. כן גם הוא קיים נפשו לשם כיוונת כל יום ביומו השיך אליו ולא כוונת שבת בחול כאמור. ואף מי הוא עתה אשר יאמר וזכתי לבי שהרתי את גופי שלא ידמה אליו אכילת גופו כ"ל כמות לחם לשאר אורחים שאין נהנה מהם רק הנאה המלוא כן באכילתו לא יהיה כ"ל הנאה המלוא ולא הנאה נוסף. ולכן החיוב על כולנו לקיים זכור את יום השבת אחד כבא בלחל בחול על כוונת שבת ויהיה כן באמתיות חלש שאוכל למען המלוא וזוהי ישרה קדושת שבת על המלאך. וזר לא יקרב אליה כי קודש היא כחמור :

פרק ב' ידבר לבאר עוד בחי' נפלאה באהבת ה'. שהוא אפילו במצות שיש להם זמן כמו אתרוג ושופר כוכה ולולב. אם אדם איהב את ה' בראוי מה מאוד ישתוקק ויתאוה ויחמד בכללות הנפש ממש לושר בחי יבוא ויגיע הזמן הלו שאקיים מצות בורא כל עולמים ביה וב"ש. כמו אחר שצפה לעושר מופלג ולהון רב שכל הדור דור עליו ונפשו עליו תאכל ויהפוך שיפירית כל יום ברגע אחד כדי שיגיע היום עקבינהו להתמלא בעושר מופלג הלו. כן יבמה בשרו עד בלי שיעור והימים שבנתיים יהיו לו כתיחת סמנשה המחלת לב ויצפה בחי יגיע זה הזמן ש"ו יום לחודש תשרי שאוכל לקיים מצות בורא לישב בסוכה וכדומה. (וב' מאמרים) :

מאמר א' ועתה נבוא לביאור מאמר רז"ל איזוהי חסיד הממחמד עם קונו ויתכן צניאורו. כי הנה כחצט (בהס"ד דרוש הראשון עקב ד') שנין מדת החסד הוא לדרוך אחר העני לבקשו כדלי לעשות עמו חסד כמאמר רז"ל (שבת ק"ד ע"ה) שכן דרכו של גומל חסדים לדרוך בחר דלים. ואין ממחין עד שיבוא העני אליו לבקש טרפו. כי נכחו משחוקקת ומחא ח לשנות חסד. וע"כ צבוקר יקום ודורך ומבקש למלא מקום לחול חסדו. ובחי' ההסד הזה ללוא דווקא הוא במלוא הצדקה כאמור. אלא שכל שארי המלוא נכבד ויקר מדת החסד שבהן. והוא נשם שמת חסד הצדקה הוא להיות משחוקק בידן מן עני כדי לעשות עמו חסד כן בכל המלוא שבהן לגמול אהבה מופלג אחר רב הנאצל בו להקצ"ה ולמלואו. הנה הוא משחוקק וממחול מחדד שחוקק לקיים כל המלוא שבהן ברגע אחד אם היה יכול. ולמשל במליות הקבועות להם זמן כמו סוכה ולולב אחריו ושופר וכדומה. כל הנאה ההוא יושב וממחר ומלמס. ממי יגיע הזמן של מלוא זו שאקיימה. ומה מאוד נפשו בחלם כן וממחר למחיד לקיימה חוקף. ואך נבול הוא שהגביל האל ב"ה להיות מלוא סוכה חיה מתקיימת כי אם בחי' יום למחרת ששרי ושופר דוקא ב"ה ולא קודם ואלו בעצמות העגלה מעמידה הגבול הלו שלא יקיימה קודם. אלא הוא לגמול רוב אהבתו לה' לקיים מלואו בלילה ע"כ. מהאחר מאוד לקיימה חוקף ומחלת ממוסכה היא לו כל חיות הימים בבחי' כמו אדם המלכה לקיים י"ג כ"ה ששה שופ' או להמחרת בכן מופלג גדול בחכמה וימשלם

סידורו של שבת

ומלפניו במעלות והתרחק מחמתו זה כמה שנים ופתאום הגידו לו שבעוד זמן מה יבוא לבית אביו. הנה כל יום יום לשנה משש נחשב חללו לגדול רוב החלומות ועולם השמחות והנחמה עליו. והנה כל יום יום הוא בעבורי ה' חלו האורבים לקיים מצות ה' בכל לבבם ונפשם למאד. וכאשר זכרים לקיים מצותיו. כל השוקת ומחמדי כל העושה לא שיהא אלוהים על אחת מני אף להחטט זה. לכן קודם כל חג האסיף תקופת השנה לא שיהא מצות ומצות מה מאד יום לנפש נחשב חללו לרוב השמחות לקיים מצות ה' ודבר זה בלתי נחשב דלגלג חליו ומי שלא זכה לאהבה ה' אף פעם אחת בשנה לא יוכל כלל להבין אם יש כוח בעולם. אבל ארצות שאמר הנמר (ברכות ס"א ע"ב) בשעה שהולך אח רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה והיו סורקין את בשרו במסרקו של ברזל והי' מקבל ע"מ". א"ל תלמידיו רבינו עד כאן. א"ל בנימי הייתי מלשער על פסוק זה בכל נפשך אפי' נטל את נשמתך מארתי מתי יבוא לירי ואקיימו ועכשיו שבא לירי לא אקיימו הנה מאריך באחד עד שיטעה נשמתו באחד וכו' ע"כ. הראת לדעת שהיה משתוקק ומתאווה כל ימיו לקיים מצות בוראו. עם שיער כי בנפשו הוא האוהב וחביבה היתה עליו להיות מצות ה' ומשכ"פ שאל מצות ה' שאין במסורס. א"ל מה מאד מחייב להיות ימלא לב דורס ויכסה בשרו. להיות יושב ומשמר מתי יבוא לירי ויקיימו. וע"כ מבררין בכל מצות ומצות שהחיינו וקיימו. כי אחרי שהיה משתוקק ומתאווה להזמן ההוא. וכשהקב"ה עזרנו והגישו לקיים מצותו בזמן מה מאד ראוי לנבך ולהודות לו ע"י כמה שנתקיימה מחשבתו ואת אשר קוהה נפשו עזרה ה' הכוב להגיעו למחוז חפלו :

ב וזהו אמר משה רבינו בעשרת הדברות שמור את יום השבת לקדשו. ופי' שהמחין ותאסר ליום השבת מתי יבוא יום שקיימו לקיים מצות ה' בשמירת השבת כי שמור הוא מלשון הממנה כמו ובה א' ושמר לי על הפסח (ברכות ג' ע"א) שפי' והמחין כפרסי' שם. וה"ה כן בכל המצות כולם וקצת שבת לפי שהיא שקולה בכל החורה ובכללה כל החורה כולה להיות כמות :

ג וזה רמז המשורר בזמירות שבת משוך חסדך ליודעך וגו' נוסף ליום השביעי זכור ושמור להקם. כלומר לאלו העוסקים ליום השביעי שמורים ומלפניו מתי יבוא השביעי בכדי להיות זכור ושמור להקם. וכבר כתבנו שבת' זו נקרא על שם החסד. וע"כ אמר משוך להם חסדך עזר זה לשון משה כנגד מדה והסדר מול חסד : ד ועל זה אמר הכתוב את בחוקתי חלכו ואת מצותי השמורו. כלל שתי בחינות. א' את בחוקתי חלכו כלומר בעת הגיע לידכם חוקי חסד מהקדו חלכו בה לעשות בשלימות ובהדור מלך בראוי. ועוד יום חסד ואת מצותי השמורו. שהגדל האהבה עליו בלבבכם להיותכם שומרים ומתחייבים ומלפניו על מצותי כרה בואם מתי יבוא לידכם לקיימם. ותעשו בזה בחי' אהבה חסד לאהבה אהבה בכל לבבכם. למול המדה הזה גם אני תעשה זאת לכם לנבך אחרים בכל מיני דברות ונחתי בשמיכם בעתם וגו' כל הדברות שמונה כי דרגת החסד הוא לתת עד בלי שיעור כאשר יוכל המקבל לקבל :

ד ועל זה שבת הקב"ה את אברהם אבינו וכי ימלא אברהם את ימלא בנו בן שמונה ימים כאשר צוה אותו אלהים. ולחלוקה מיוחד. ואמר כאשר צוה אותו אלהים. וכבר האווי מפורשת בתורה קודם. ומה בזה עשה ללמדנו. עוד לדקדק ואמר בן שמונה ימים וכפי לשון הקרא היה למד בן שמונה ימים. ומה הוא לשון שמונה. אולם את בזה הקרא ללמדנו. והוא כי תיכף שהוליד אברהם את יצחק ובכר היה מצוה מתי ה' אלהיו למול בן שמונה ימים. תיכף שראה את הנולד היה לבו מתאווה ומשתוקק ובערב כאשר לקיים מצות מילה שנצטוו מאת המקור. כי כן קרא לו הקב"ה אברהם אבינו והיה אברהם את מצות ה' יוסף מחייו. ולרוב האהבה שלו כל בחי' ימים מחלת לב היה לו מחמת חולת אהבה שהיה מתאווה לקיים המצוה. ואך הנביל לו הקב"ה וימים השמיני והאלה ימול את בשר ערלתו ולא היה יכול לעבור את פי ה'. וה' המוב הרואה ללבב ומלפניו מהשנה טובה למעשה. והיה יודע שבאברהם שכל רגע ורגע היה רצונו מאד לעשות המצוה ולא השיג את תאויו את חסד עבוד מצות ה' שצוה להמחין על יום השמיני. העלה עליו כאלו קיים המצוה מילה בכל השמונה ימים כולם בכל רגע ורגע כי רצונו והפלו היה מאד לזה א"ל בשביל גבול החסד. וע"כ אמר הקרא וימלא אברהם את יצחק בנו בן שמונה ימים. ולא אמר בן ח' ימים היום משמע שכל אותו יום החי' לבד כשהי' יצחק בן ח' ימים. אבל הקרא העיד שכל את יצחק בן שמונה ימים הוא התכלית כל השמונה ימים ביום ובשמונה נקרא **אֶבְרָהָם** מעתה ועד עולם עליו הכתוב כאילו מל אותו כל השמונה ימים ראשית :

ו ועל דרך הנספח הזה שם דוד המלך פניו ואמר כי אמרתי עולם חסד בינה. כי הנה ידוע שבאורייתא ברא קב"ה עולם כחמור רצ"ל (מ"ר בראשית פ"א) ע"פ וזהו חללו חמור ד"ל חמור חמור החורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה שבעולם מלך ב"ו בונה פלסין אינו בונה אותו מדעת עצמו אלא מדעת חמור והאומן אינו בונה אותו מדעת עצמו אלא דפתירותיו ופנקסאות יש לו לדעת האין הוא עושה הדברים האין הוא עושה שפספין. כך היה הקב"ה מניח בתורה ובזוהר את העולם. והתורה אמרה בראשית ברא בי ראשית ברא ואין ראשית אלא תורה שנאמר ה' קני ראשית דרכו ע"כ. וידוע מדברי חז"ל ומזה"ק שמעת הכריאה עד סוף שמירת העולמות כל חיותו וקיומן של כל העולמות של מעלה ושל מטה הכל ע"י אותיות התורה שיהיה מקיימן למטה. ועל כל אלו אותיות התורה הקדושה עומדן אלפי אלפים עולמות וחיותן וקיומן שיהיה שיהיה כל האותיות בראשית ע"י יצחק. וכמו שאמר הכתוב ע"י יצחק ועל כל ישראל. על פסוק לעולם ה' ידברך לנב בשמים כי הנה חמור העושה כלי אז אמר גמר פעולתו ועשיית הכלי על המצוה. אין להאמין בה עוד שום עושה ושום מחשבה עליה. והכל עומדת תמיד על משרתה בלתי ראויה פני האומן. אבל בראשית העולמות אינו כן. כי חללו

סידורו של שבת

לוחיות התורה חסד בזה נצח על דבר. כמו למשל השמים הנה נצח בזה שאמר יחי רי"ה יי"ן המים וחי' האויות האלו הם הם שמים וקיום של השמים והלמלה נסתלקו הפגנת האויות האלו מן השמים רבע כמימלה היו כל השמים חייב לאדם ואין וחי כלל היה. וזה שאמר הכתוב לעולם ה' דברך נצח בשמים. מה שאמר דברך נצחיות השמים לעולם הוא נצח ועומד בשמים להיות ע"י קיום השמים ע"כ דפח"ח. ושיקר קיום לוחיות התורה בשמים הוא כשישראל מקיימים לוחיות האלו למטה בלחץ כמאמר ר"ל (ע"א ג' ע"א) ויהי ערב ויהי בקרב יום הששי מלמד שכתבם הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר הם ישראל מקבלין את התורה מוטב ואם לאו לאחזר אחסם לטוב וכו'. וא"כ יקשה הלא כמה וכמה אלפים עולמות עומדין על מצות סוכה או לולב ושער וכדומה. ואלו המצות הם נפשים אחת בשנה. ויפלא כל השנה מה חסד על העולמות אלו מאין ימשך להם חיוסם וקיומם אם אין ישראל מקיימין את אלו הלוחיות התורה עומדין על ידיהם. איך יוכלו לעמוד כל השנה כשאין נהג מצות סוכה ולולב וכדומה. אכן לפי המזכר נכון הוא. כי הנה האדם ה"ז אשר במצותיו חסן מאוד ואף במצוה השנה מה מאוד כלתה נפשו ולבו מחלבה ומתחלה לקיים חייב מצות סוכה ולולב מחלבה כדוראו. ומי מעבט. אינו מעבט כי אם ה' הלא בזה הכתוב והתחשף עשר יום למדע והתחשף חזון וגו' ונצול בבלה תורה. או חסד מלא ענה. ונמצא כי ימיו הוא מקיים ה' ה"ז בתורה של מצות סוכה כיון שהוא מתחזה מלך לקיימה חק ואין לו מניעה רק גבור ה' הלא בתורה נמצא הוא מקיים חמדת הפסוק. ועל ידו הוא קיום של כל העולמות העומדין וקיימין על מצוה זו. וכמו כן בכל המצות כולם. וכבר אמרתי בזה על פסוק תורה ה' תמימה משיבה נפש. ונקדורה חכמי האמת בנקודת הצול התורה על שם החסד כידוע. כי מי שהתורה אלו משיבה נפש וכל חייתו חלוי בתורה בנתי' הנזכרת. ודלי מתחזה ומשתוקק חמדת להשיב נפשו וכל ימיו מתחזה לקיים כל התורה בפעם אחד לרוב להבנה לה'. ונקרא אלו תורה ה' תמימה שמקיים כל התורה כולה בתמימה ברגע א' לפי שהיא משיבה נפש. וע"כ רעו מאוד לקיימה בכל רגע ורגע להשיב נפשו. וע"כ נקדורה בשם התורה על הפסוק. כי זאת היא מדת החסד הרדוף ומתחזה לקיימה חייב. ונמצא על ידי אנשים כאלו יכולים להקיים כל העלמות. כולם חמדי כי הם מקיימים חמדת כל התורה כאמור. וע"כ אמר דוד כי אמרתי עולם חסד יבנה. כלומר שכן העולמות וקיומן לא יוכל להיות כי אם ע"י זה הדרגה מדת חסד היא ההבנה הגדולה אשר רענו חמדת לקיים כל מצות התורה ולבו כן ומתחזה מאוד לה'. ואף ישוב לאמור עבור פסוקי תורה שגבלה גבול לכל מצות התורה ונמצא הוא מקיים חמדת כל התורה. והקב"ה שרואה בתחיתו לבני שהוא באמת כן מעלה עליו כאלו מקיים כל מצותיה בכל רגע ורגע. ומזה הוא קיום כל העולמות וע"כ עולם חסד יבנה כאמור בדברינו. ועל זה אמר חזקוני חסד המתחזק עם קונו כלומר שמתחזה עמו עם קונו במדת החסד הלא שדברנו בה עד כה ולא חסן עיקרה לר חסד כי מתחזה עמו חמדת בנתי' החסד. וזה ענין וזכרנו את כל מצות ה' הנאמר גבי לוי' כי הניח נקשרין בהפליה הכוונה לאור החסד. ויש בזה רמז תרי"ג מצוה כי לוי' עם החושין והקשרים עולה תרי"ג כידוע. ומרמז שפ"י אור החסד יוכל האדם לקיים כולם בקשר אחד ובפעם אחת כל התורה כולה.

וזה ורואים אותו וזכרנו את כל מצות ה' שזכור אשר בזה רמזנו כל מצות ה'. ועשיהם אולם פי' שהיה במחשבתו ובמחשבות לבני ששם מתחזה וחומד לקיים את כל מצות חייב. ולא הקב"ה יתקן מחשבתו ביניהם כאלו עשיהם אולם כפועל מלך:

והנה אמר חז"ל (סוטה ל"א ע"א) תיאר ר' שמעון בן אלעזר אומר גדול העושה מחלבה מהעושה מיראה שזה חלוי לאף דור וזה חלוי לאלפים דור. ואמרנו בהוספת מובא בכו' (סוטה יא ע"א) מדה טובה מרובה ממדת פורעניות על אחת חמש מהות. שהרי במדת פורעניות נאמר פוקד עון אבות על שלשים ועל רבעים ובמדת הטובה נאמר עושה חסד לאלפים הרי שהיא מרובה על אחת חמש מהות. להבין הטעם אלו חמש מהות חפני מה דוקא מרובה בחמש מהות וגם מפני מה הוא דוקא בעושה מחלבה ובעושה מיראה הוא רק לאף דור:

ח נראה לומר בזה על שני דרכים ולפי ההבנה הגדולה היו שדברנו בה עד כה. האחד הוא ע"כ האמת כי היה גדולת העולם הוא עיקרה על שם המחשבה שהוא מה שמחשבתו מתחזה ומצוה במצותיו לקיימה חייב. וכבר היסד דברינו (בדרוש הקודם עקב ב') אשר שכן המחשבות הטובות ניתן במדת הבינה הידוע ליו"ת שהיא הנקראת עולם המחשבה והיא המשלמת לכל חשבי מחשבות טובות להפין עליהם עין אורה. וידוע מכוונת ק"ש בתיבה ישראל שחמיו דלמא הם מילוי של שם שדי כזה ש"ן דל"ה וי"ל העולה ח"ק שם ב' לוחיות ע"כ מישאל ע"ס. וכיון שהיה היא המשלמת משלמת כמדתה על אחת חמש מהות בפנימיות המוחין שבה המכונין ע"ס המחשבה. והשני הוא על הדק הפסוק והרמז. והוא כי היה האהבה הוא נקראת על שם אהבת חסד שהיהוה הוא חסד' החסד להחיות האדם לעשיית הטוב עד גלי שיעור. ומחשבתו בשרה זו לקיים כל מצות התורה ברגע אחד וידוע שהמחשבה נקראת על שם היו"ד. ואם תפסוק היו"ד להבנת חסד' שהיה מספר ח"ק לרמז אשר יגדל בנתי' זו ההבנה. ח"ק פעמים למעשי רשע. וכבר כתבנו למעלה שהעושה מיראה יקטן מהעושה מחלבה על החי' בשום כי זה מעל השמים וזה עד השמים ועושה של רקיע הוא כגובה שמים מארץ כ"ל. וע"כ כשעבר העושה מחלבה לאלפים דור. נכון להיות העושה מיראה על החי' בשום לאף דור:

ב וזה הוא החסד השני של נוצר חסד לאלפים שמתחזה עם זה האהבה חסד. לשמור לו חסדו לאלפים דורות. ע"כ אהבת חסד שהוא מתחזה עמו חמדת בהשבתו חסדו מספר ח"ק וע"כ שומר לו חסדו על אחד חמש מהות פעמים שעולה עד לאלפים כאשר הוא עשה כן יעשה לו. ולפיכך כתוב הנו"ן נוצר נוצר גדולה לרמז על פעם הראשון שכתבו ששכרו הוא ממד הבינה וידוע מזה"ק שחושין רכרבי' הוא באמת בנתי' מדה זו ע"י

סידורו של שבת

פברי כינה וגם מלך הוא לזכרון רמז' כמ' (בלק"ה על פסוק זה) לרמז שחמד הלו בל על שלימות הרלון ומחשבו
למס וגם שברו הוא מנח' הרלון והמחשבה. וידוע שע"י הרלון ומחשבות מונות נתקן בחי' כתר ללא היטב בחי'
דברים אשר לחורי מדת הדיבור ומתקין כבוד כשר של חפלין שאמר הקב"ה למשה ורואית את אחורי ואני לא יראו
ותאמר לי עקש חפלין הרבה לעני. וניתן למעלה מהעורף היתנה להכניע כל החיטוים הנקראים פרעה היונקים
פסעור. ונתקיים בנו והייתם רק למעלה ולא למטה. כי ע"י הקשר של חפלין שהוא למעלה מן העורף וכנען
והנכרין כל הקליפות והחיטוים היונקים מהעורף ונקראים פרעה ע"ש עורף הלו. והכל הוא בעת הרלון וחיות
המחשבה כשמקבלת כל בחי' המוחין ויחן כח להקשר של חפלין שהוא כנגד המוח לשעבר בזה ולהכניע כל החיטוים
פסחמיו בעורף ע"י הדל"ה הנעשה בקשר הזה. ויש שפושין אותו חמות ד' וקאם כומכין על הרלונות החפלין ממנו
כנעשין כמין דל"ה. ובזה נשלם המס' שד"י בהתפללין כמ"ס וכיון ששם הזה מסובל להכניע ולבשר כל מניי המ"ס
להיות נחלקין וכו' ורמזין ממנו. כידוע מכתובת שם הזה בחזוהם מבחון שהוא כדי להיות שומר דלתו ישראל
להיות נגד לא יקרב בזהלם מבחי' הרע והמ"ס. ע"כ הקשר הזה מכניע את כל העורף :

ונתקיים ידך בעורף אייבין. כי י' פשוטה הוא מספר חמש מאות ועם י"ד הכי תקי"ד ורומז שהמס' שד"י
הלו מכניע כל הדיוט שבהללים אשר ברצונו בזה א' אל אלה אלהים עולה למספר רי"ג. חקק
פ"ד מספר שד"י ותלך עם רי"ג הכנען בשד"י הלו עולה תקי"ד כמספר יד"ך וזה יד"ך היא חכמה כל הדיוט
כנחמיו בעורף אייבין. וע"כ בימי יהושע כשמעל עכן בחרם ונתחברו הדיוט ענ ישראל אמר יהושע (יהושע י')
מה חומר אחרי אשר הסך ישראל עורף לפני אייביו וגם הקב"ה אמר לו כן ולא יכלו בני ישראל לקום לפני אייביהם
פורך וגו'. כי י' אחיזה הדיוט הלו בעורף. ולך נעשות ישראל מלוח ה' ויקרב ברגל ובמחשבה טובה. ובפרט
במחשבה טובה הוא שדכרתו בה הנקרא על שם אהבה חסד. ע"י הרלון ומחשבות האלו באין מוחי אימא עד
בסר דלחה ונתקן בחי' נזר שהוא מדיני לזה ונעשה מהם חסדים גמורים. וידוע שהנכונות ישראל בכל
הוא ע"י הכנעת הקב"ה אחיזה אשר אחיזה והמס' אחיזה מכוונת ע"ש האל"ף כי ג' מלוואי מתחילין באל"ף זה
מלך חסד לאלפים שע"י הרלון ומחשבות טובות של בני ישראל נעשה מנוח כולו חסד המכונה ע"ש ג' מלוואי
אחיזה המתחילין באלפין. וזה הוא הסדר השני של נזר חסד לאלפים הזה על ידי אהבה חסד להקב"ה
ומזוהי כאשר בלרנו היטב בכל דברינו האמרים בלחם :

רשני הדרכים שנלמדו בדרוש הזה נחלים נמלים בנח' השבת קודם שם זכור ושומר כאשר אמרנו למעלה
עורך הראשון נרמז בזכור את יום השבת לקדשו. והשניה באמור את יום השבת לקדשו. ועל זה רמז
בקריאת המס' שבת שהוא מופקדין שבת בחול תזכור ושבת בחול תשמור להורות על שני דרכים האלו. והיה
המס' הזה לך ולזכרון להיות לך לאות ולסימן ולזכרון דבריו אשר בכל הדרוש הזה. ושבת בו תחסה וגם שבת
בתיך תחמסד. שחזקה ע"י זכירת השבת להיות תמיד בו מחסה והוא באצרתו יסך לך להגילך מסה יקוש מכל
בחי' רעיעים. כאשר בלרנו בדרך הראשון. וגם חזקה ע"י שמירת השבת להיות נמשך עליך חסדי המקום בנח' **שבת**
חסד לאלפים באמור בדרך השני ויתקיים בנו משוך חסדך ליועדיך וגו' הכל על ידי מס שפטים ליום
השביעי כנחמ' ובזה נשלם מה שהיה לנוענו בללך בדרוש הזה :

בלק דרוש הרביעי. בעזרת ה' אורי וישיעי. עזי ומנני. עוזרי ומשיעי. ארפללה אל אלה
קדושי. יעוזרי להתחיל ולסיים דרוש החמישי :

כי מוצאי מצא חיים ויפק רצון מה

דרוש החמישי זה שמו. נאה לו שנים בו תעשה

יבואר בו אשר בשבת קודש נעשה שני תקונים נפלאים. וע"כ אנו חוכין בו לתשלומי כפל נגד שני
התקונים. ואך גם השבר הכפול ומכופל לגוף הקרן יחשב לקבל שכרו לעוה"ב אשר יפה ששה
אחת בו מכל חיי העוה"ז להשביענו או מזיו שכינתו. ולא יחשב שכרו הכפול לפירות בעוה"ז ר' **הכל**
שמור אתו לענגנו כמקום עין לא ראתה אלהים וזולת יעשה למחבה לו (ונו פרק אחד) :

פרק א ידבר ענין המזל. (ובו ח"ה מאמרים) :

מאמר א במדרש (מ"ר בראשית פרק י"ב) ויצא קין מדגני ה' מהיכן יצא רבי חמא בשם רבי
נחמיה בר רבי יצחק אמר יצא שם היך מה ראת אמר (שמות ד') הנה הוא
יצא לקראתך וגו'. פנע בו אדם הראשון אמר ליה מה נעשה בדיןך אמר ליה עשיתי תשובה
ותפשטתי התדלל אדם הראשון כמנעל על פניו אמר כך הוא נזיל כחה של תשובה ואני לא
הייתי יודע מיד עמד אדם הראשון ואמר (תלים י"ג) מזמור שיר ליום השבת וגו'. אמר רבי לוי
המזמור הזה אדם הראשון אסרו ונשתבת סדורו שיר משה וחדשו על שמו :

אין נדך לדקדק במדע הזה כי הוא פלגי נצח כל דוחס. וזי מה ענין מזמור שיר ליום השבת לגדולת המס'
של המזמור. גם להכין הלשון עשיתי משונן ומתפטר. וממחל לי. היה לו לומר מה זה ומתפטר.
ועדם נכל בניעורו נקדים לבלר קלם פסוקים מתנ"ך ומאמרי חז"ל ומאמרים יתבאר גם דברי המדרש הלו של
הקטן ואלה הם : א כמות כמרים (שמות י"ב) ואם דבר אל בני ישראל לאמר כך אתם שפוטיו פתוהו וגו' :

סידורו של שבת

ובכך דקדקו בזה כמה פעמים על אומרו שבתאי ל' רבים מה בל לרבות ולך את רצית השמורו ה' ל' למד !
 ב מאמר הנביא (ישע' י') כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ונצטוו באשר חספתי ומחזיקים בברית
 וגו'. להבין מה ענין סמיכת שמירת הבית אלל שבת : נ להבין מקרא כחוב (חללים ז')
 אחר מזמור שיר ליום השבת . סוב להודות לה' וגו' . וכי דוקא בשבת סוב להודות לה' ובחול לא .
 אחמה : ד מאמר חז"ל (מ"ר דברים פרשה ג') בהחל פרשה עקב תחמיל הכלה אדם מיערל
 שיש לו מורה ששביה ערקים ערקים מהו לפלסלה בשבת וכו' . אמר רבי יוסי דרבי חנינא ולימאי שמרן ישראל
 את השבת כשם שראוי לה . תחלה כשיתנה לכן באלו . מניין שנה' ויבטלו העם ביום השביעי . ואם סבור
 שמה לרעתך נתייך לך את השבת לא נתייך לך אלא לנצחך כד חייא בר אבא את מקדש השבת במחל
 ובמשמרה ובכסות נקי' ומהנה את נשך' ואני נותן לך שכר מנין וקראת לשבת שונג מה כתיב אחריו אז תענג על ה'
 ויחן לך משאלות לך אמרו לו ישראל ולימאי אהי נותן לנו שכר המצות שאנו עושים אמר הקב"ה מצות שאלת
 עושים מחזיקים אהם אוכלים עכשיו אלל שכרן בעקב אני נותן לכם מניין ממה שקרינו בעניינו והיה עקב
 בשמיען . ולבאורה יפלא מה שייחם מצות השבת לכאן שמה שיערל' שולין ולימאי אהי נותן לנו שכר המצות קאי
 על כל המצות שבתורה . גם מה שהביא כאן ואם סבור שמה ירעתך וכו' אינו ענין כלל למע שסיים לבסוף :

ב ויתכן : כביאורו . ע"פ אשר נכרש מאמר חז"ל (מדרש חללים מובא בילקוט ח"ס רמז ז') ח"ל יתכן נכ
 עסקה ג' ע"פ כפול . עובר כפול שנאמר שני העומר לאחד . קרובה כפול שנאמר וביום השבת שני
 כבשים . מתן שכרה כפול : שחמור וקראת לשבת שונג ולקדוש ה' מכוונ . אזהרותיה כפולות שנאמר זכור את יום
 השבת שמור את יום השבת . מזמורה כפול שנה' מזמור שיר ליום השבת . ולתת לו על גוף הענין הזה מפני מה
 יהיה עסקא דשבת יפול . נראה ע"פ דברי הוה"ק (בראשית ל"ז ע"ה) על פסוק ויקרא את שמו שם . וח"ל אליו
 לחנון כחמור הכוונ בהרייתא בזה דעבר אדם על אוריייתא כולן אהיהו : בסדר תפ"ר כו' . ובגין כך קרא להסוד
 ברה דלחילוד ביה דמזמור כללוא שם דלחיון קיזמא דלחיון ובגין כך קיב"ה מניח אשתיל לעלמא . וכד קיימו ישראל
 על סודא דשמי אלל בין שמי לחנון אליו רוא דבריה ולא תעביד שבת ע"פ . הרי ששבת לא נגמר ונעשה עד אחר
 שני חקונים האלה חקון כמור ה"כ שהוא קדמה השי"ן להט"ו בתי"ט . ובה חקון בני ישראל להיות נכסין
 בכרית השלום ואז נעשה שבת . וגדל אלו בני החקונים כפול הקב"ה כל עסקא דשבת להראות מעלה שני
 החקונים זו . ובכל אלו הכפולים אפשר לרמז אלו שני החקונים כי שני העומר הנה עמר כמו שהוא נכתב
 בחורה בלא ווא"ו הוא מספר קרי ונתייך בו ה' כי לבאורה היה די לכתוב שני עמר לאחד והוסיף ה' לרמז על ה'
 הראשונה שנשם שם הוא האהבה כל הדברים בצורכן כאשר כתבנו (בה"ה) שורש השני עקב ה') והיא הממחקה
 להעמר מספר קרי הנכתב אחריה להיות נתייך בריה השלום על חקונו . והיה שני העומר לרמז על חקון השי"ן
 שיתחוק והיא קודמת לחי' ולכן ה' כו' אחריה שי"ן לרמז על חקון השי"ן הלו והכל נעשה בשבת לכן היה בו שני
 העמר ושני כבשים ג"כ מרמזים על שני החקונים . כי הוצרך להיות כבשים חמורים . וכבש חמים הוא מספר
 פנ"ס סנר"ה ועוד יותר ע"כ לרמז ששם הבית נתייך בשם פנ"ס שהוא מספר חס"ד . וכלל כולו בחסד ונעשה
 בריה השלום על חקונו . והיה שני כבשים לרמז על חקון השי"ן הלו כנ"ל והכל נעשה בשבת לכן היה בו שני
 כבשים . גם מתן שכרה כפול אפשר לרמז בו שני החקונים . כי לקדוש ה' מכוונ אמרו ר"ל (שבת קי"ח ע"ה)
 כדדורו בכסות נקיה וידוע דברי האר"י ז"ל כפסוק שמלך לא בלשה מעליך ויגדך לא בנקה . כי בעת שילך
 הקסן נכנס בבית המילה עושין לו מלכות אורה על כחמיו . ולגוה הזה הוא חוסף עליו להניחו מכל רע וכל זמן
 שלגוה הזה הוא על שפת המים דרוק אשם שיבא לידי השא . ואך כאשר נעמד ח"ו בשון קי"ל אז ששפין אורו
 הלגוה מעליו ויכול ח"ו לבוא לכל נע . וזה שמלך לא בלשה מעליך כלומר זה הלגוה חוסף עליך . ואך בלישן
 שרגל לא בנקה כי החטף הוא מכונה ע"פ הרגלים . ולזה רמז כדדורו בכסות נקיה שחטף הלגוה נקי עליך ולא
 יתספי כי בו חקון בריה השלום כלומר . ובמה שחמור וקראת לשבת שונג מרמז חקון השני כי וקראת הנס
 סוד"ו אינה מהיבדה רק פשוטה כידוע וק"ר הוא שי"ן וחס"כ ה' והוא רמז שבו קדמה השי"ן לחי' ובאשר
 נפרש בהיבד שחטף הסקב"ה אחר לקין . גם זכור ושמור מרמז על שני החקונים כי זכור הוא נגד בריה השלום
 שקבלו ישראל במעמד הר סיני כגמלם הר סיני אשר עמלם לפני ה' אלהיך בהרצ . ושמור רמז על
 חקון השני כי הסיף האחרון נעשה אחר השא אדם הראשון כגמלם נעמד ח"ו ס"ס . שגמלו מקדש ויחמיו ה'
 בגן למבדה ולשמרה . וע"כ חקון הזה מכונה ע"פ השמירה כי אם היה אדם הראשון שומרה לא היו נהפכים
 ועשה בחקונים ג"כ נקראו על שם השמירה . גם מזמור שיר מרמז על שני החקונים כי מזמור כשהכתבנו במלח
 בזה ח"ס יז"ן ח"ס י"ז י"ש . עוה כחמסר פנס הכרית ו' יותר לרמז על הי"ד שהוא סוד הבית כידוע
 ששומרי הבית נקראים לדיקים מלאים ביודין' ונתשקן ע"י הי"ד הלו להיות בריה השלום על חקונו . ושיר
 רמז על חקון השני ובגמלם לקחן בבחי' חקון קין :

ג ודעה : עובר עסקר השבת כפול היה אפשר לומר שהוא בדרך אלו דברים שחשם אוכל פיוחתיין בעוה"ל והקרי
 קיימם לעוה"כ סמיכתיים (במשנה ח' פ"ה דפאה) וע"כ שכרו כסף לקבל ח' בעוה"ל והשני לעולם הבא
 בשני פירות וקרן . וע"ז שאלו ישראל ולימאי אהי נותן לנו שכר המצות כי בזולא לא פשו ישראל שינמך להם
 שכר המצות בעולם הזה :

ד ו שכר המצות נהלי עמלא ליכא כלומר שאין בכל מצות העוה"ל לשלם שכר בעד מצוה אחת קנסת
 שנה עשית . ושם נתייך ששם פשיטת שרץ נבדל נאמר נעבור בידה ה' . קיין לו נעבור י"ה מלפני
 ה'

סידורו של שבת

כל כל העולם כולו כמאמר רבותיו ז"ל ומה יתכן עוד למרחוק במאות כמאות כוכה ולולב ומזלזל ממוסר ענין.
או להולכי בהמ"ד ומסעיין שלם פעמים שלם. אך ישולם שכרם בעו"ז. ודבר זה ידעו כל ישראל "בדולח"
שכר המאות שמור לעו"ב. אך במאות השבת הואיל ששכרו כפול אפשר שחלק אחד יתן להם בעו"ז. וע"כ
אמר להם הקב"ה אשר לא כן הוא ושכרו אף הכפול ומכופל אין די בעו"ז לשלמו ושכרו אחר לשלם להם שכר
כפול בעקב לעו"ב. ועוד יותר רבותא משמיע לנו המדרש הינה השבת. ואמר קודם. אה מקדש אה השבת
במאכל ובמשתה ורינה אה נפשך ואני נותן לך שכר. והנה זה השכר בודאי קרוב הדבר לומר שהוא בעו"ז.
כי זה דומה ממש לאלו שאוכלין פירותיהן בעו"ז ששם הוא העטם הואיל שנהג מנהג הקוב עם בני אדם ונקרא
טוב לשמים וטוב לבניות ששל זה אחר הכהו"ל אמרו לדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו בעו"ז כאשר הארנו
בה (במה"ר שורש הששי ענף ב') וגם כאלו כיון שבא על עסקי הגוף ודאי היה ההו"ה שיהא כמו פירות לקבל
שכרו בעו"ז. ואשמיעין חז"ל שפך זה הקיבול שכר שכרו בעקב כיון שאני מלוא אומר ע"ז נעשה מזהו לשלם.
לך מרב טוב האופן :

ה והנראה לתת טעם ורמז על מה שעניי שבת כפולין מן החורה. כי הנה יום השבת כבר כתבנו במה"ר
(שורש השביעי ענף ב') בשם הפרד"ס שהוא יחוד חפצות ומלכות ושבת נקרא ע"ש ה"ה ע"ש.
ידוע שמהם הנה"ה מכוונת על יום ב' ששכר בו בחורה כי טוב. ועל שם כפולת כי טוב הלא בדה"ז. נעשה
גם בשבת בחי' מדה זו על עסקיה כפול. ידוע אשר מדה זו נקראת חורה שבכתב ופך בחי' הא"ב כסדר.
וגם היא נקראת בחי' החורה. ועוד שהיא כלולה מכל הו' קאוות וכלל בה גם בחי' ברית השלום וכידוע לך
נעשו בו שני התיקונים. גם אפשר לרמז בהכפלת כי טוב שני התיקונים האלה. כ"א מכתוב כי טוב במלואו כזה
כ"ף ו"ד טי"ח וי"ו ב"ה עולה עם האותיות והכלל במספר ברי"ה ש"ה במספר השוה לרמז על חיקון ברית
שלום שנעשה בו. ועוד רמז כי טוב על בחי' השנים כי טוב במלואו כזה כ"ף ו"ד טי"ח וי"ו ב"ה עולה במספר
השי"ן קמ"ה למי"ו עם השלשה כוללים במספר השוה. והואיל ששכר במדה זו כי טוב הכוונת לשני התיקונים
האלה לכן נעשו בו שני התיקונים אלו :

ו ולכן עבור שני בחי' האלו שנתקנו בשבת קראו החורה בשם שבתותי לשון רבים מיעוט רבים שנים לרמז על
שני בחי' אלו. גם ע"ז הרמז כפי אשר כתבנו למעלה בבני כבשים שמכמיס על שני התיקונים אלו ע"ש.
גם כאלו י"ל כן כי שבתותי עולה במספר כבש המים ופ' יומר ורומז אל שני התיקונים האלו כדבר האמור שם :
ו ולכן אמר הכינוי אשר ישמרו את שבתותי ויחזיקים בזכרתי כי חיקון הבדים נעשה בשבת ולכן סומכן זה
אלל זה. ולכן אמר דוד מזמור שיר ליום השבת. יום השבת דייקא ולא ליל שבת כי הוא מכונה ע"ש.
הה"ה כמ"ש בפרד"ס שם. ולכן בו טוב להודות לה' תראוי להודות לו לה' על הכפלת כי טוב הנמלא חן כנולד :
ח ובהו' יתפרש דברי המדרש ששההו"ו על נכון. כי הנה ענין חסובה היא להשיב דבר ההפוך למקומו וכוונתו
בחי' חיקון הראשון להיות השי"ן קודמת להי"ו. והוא בחי' ההתחנה שבדרגת החסובה. ומשונה
המעולה הוא לעשות מחש"ב לירוק שבת למקן שני התיקונים להכניס ברית השלום בין השי"ן חיו"ה חסבה שבת.
ואך קין לא היסד חסובותו שלימה על אופן המשילה רק בבחי' ההתחנה להיות גורם חיקון הא' בחי' ש"ה וע"ה
דמו לו להקב"ה אם חסוב שבת פי' שחובה לחיקון א' להיות השי"ן קודם למי"ו ולא יותר. ולכן אמרנו (ילקוט)
רמז הקי"ב) ע"פ וישב בחרן עד קדמת עדן שנתכפר לו מקלט הסרחון מן עון ונד שכללו א' ונשאר לו נד בלבד
לפי חסובותו לא הייתה כי אה על מהלך. לכן כשפגע אדם ושלחו מה נעשה בדיק אחר לו עשיתי חסובה
והפספסתי בלשון מים פספסי לא חסובתי לא קרידי כך הוא נמחל לו במקלט ומקלט נשאר לו. וע"כ אמר אדם כך
הוא גדול כהה של חסובה ולא הייתי יודע. כלומר שגדלה כהה שכיין שנתהפך השי"ן להיות קודם למי"ו מוחלין
על חני עבירות. כי אדם הראשון שהיה יציר כפיו של הקב"ה והיה יודע קלט מגדולת יוצר בראשית. והיה פבור
שגודל המרי והעוונות וההתעויות שיוכל ילד אשה לעבור את פי ה' אלהי שמהל כל האדם כבודו. לא יועיל לו
אפילו אם יזעק כל היום ואף אם גם יתקן מה שבגש בנאותיו החורה בחסובה אבל לא יסירה נמחל לו מה
שעבר על ציו בוראו אשר השמים ובמי השמים לא יכלולוהו. וכיון ששמע שכן גדול כהה של חסובה אף חיקון ח'
להיות נמחל על מחלה עוונות. הבין בדעתו אשר ממש"ב שם בו שני התיקונים בודאי יאה נמחל לו
פ"כ עוונותיו וכמאמר רז"ל (שבת קי"ח ע"ב) אפי' עובד ע"ה כדור אטום מוחלין לו. ע"כ סתם ואמר מזמור שיר
ליום השבת כלומר שלום כזה ראוי לעשות מזמוריו כפול לשבת כהה לה' על שני התיקונים הנפלאים הנעשים
בו. אשר ע"כ רמז בקריאת השם שצ"ה שהוא נוטריקון ששים בו תעשה ושכרו בשמים תתקבל להודות על כפל
החיקון הנעשה בו וגם בכרו כפול מאת המקום ב"ה וב"ש. והיה השם הזה לך לזאת ולסיון לזכרון דבריו
בדרגה הזו ושכרו בעקב תתקבלן שחכה לקבל גם שכרו הכפול בעקב לשכנע מזה שכונתו לעולם כהה אמן.
יבזה נשם מה שהיה ראוינו בלצר בדרגה הזו :

סליק דרוש החמישי : בעזרת ה' צור מלכי וקדושי. נפשי לגורא מרום וקדוש בעזרת אלי
תדרשי. וישועני להתחיל ולסיים דרוש הששי :

אני אהבי אהב ומשחרי ימצאנני עושר וכבוד אתי הון עתק וצדקה

דרוש הששי זה שבו נאה לו שכתבו בדין תשלום

יבואר בו אשר בשני מיני השבות מביב הקב"ה לעולמו. א' בבחי' הנסים נגלים כמו קריעת

סידורו של שבת

ים סוף וכדומה. והשנית היא ששמיני לפעמים הגם בתוך דרך טבע העולם כמו גם מרדכי ואסתר והכל נמשך מהנהגות ישראל למטה. ולבאר שמה שמתברר אדם ביום השבת הוא לו לקיום עולם שלא לקחת ברכתו מאתו. ויתחלק לשני פרקים:

פרק א ידבר בביאור שני מיני נסים הנזכרים וביאור פסוק כמה יאמר ליעקב וגו' שהוא אשר כזה היתה דבר כלעם אל בלק הנה הרעות במעשיך שגרמת שידעו שאל גדול ה' ומשועשע בעת נרמס ולא יתחנן בעמיהם זו. (ובו י"ב מאמרים):

מאמר א במדבר (מ"ר נדלש"פ סי"א) ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו כתי' (משלי) ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה. ברכת ה' היא תעשיר זו השבת שני' ויברך אלהים את יום השביעי. ולא יוסיף עצב עמה זו האבל האיד מה דאת אמר נעצב המלך על בנו:

ודרכו נפלאה מאמנו להבין פירושו. וחזן לפירושו יתמה מה זה ההיפוך של ברכת ה' היא תעשיר שלא יהיה האבל עמה. וטרם נבוא בביאורו נקדים לבאר קצת פסוקי תנ"ך ומאמרי חז"ל ומחוסס ויבנו דברי המדרש הלן על נכון. ואלו הם. א כתוב בתורה (במדבר כ"ג) אל מולאים ממלרים כחשופות ראש לו כי לא נחש ביעקב וגו' עד כמה יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל. ומדחקו המפרשים בפירושו של כמה יאמר ליעקב מי יאמר ומתי יאמרו. וגם כפל לשון ליעקב ולישראל אין לו שחר. ב מאמר הקרא (מכה ה') עמי זכר נא מה יען בלק מלך מואבמה ענה אחיו כלעם בן בעור מן השמים ועד הגלגל למען דעת לדקות ה'. ולהבין לשון מה יען מה היה עלמו בזה. ומה ראה היה לו לומר. ויורר יפלא לאמרו מן השמים ועד הגלגל שאין לו פי' כלל.

ג' כתוב ה' אומר (משלי כ"ג) טוב עין הוא יבורך ואמרו' אל חקרי יבורך אלא יבדך. וכבר עוררנו (בזה"ר שורש השני עקב ב') להבין ענין אל חקרי כך אלא כך כיון דבאמת כתוב בקרא יבורך וכי זה קרי וכתיב ובאמת חנו קורין ג"כ יבורך. ד מאמר חז"ל (מכילתא מובא בילקוט רמז ר"ח) חז"ל ויאמרו ב' ובמשה עבדו אם במשה האמין ק"ו ב' ומה חז"ל במשה למדך וכו'. והכל מחמיהן על המראה כי היה לו לומר ומה חז"ל ב' כיון שהק"ו הוא על האמנה ה' וא"כ ב' לא היה צריך לכתוב והוא מסיים ומה חז"ל במשה. וכל אלה באמת יבוארו:

ב ע"פ אשר נפרס מאמר הקרא (ישעיה כ"ח) ואמר ביום ההוא הנה אלהיו זון קויו לו וישיענו זה ה' קויו לו נגילו ונשחמה בישיענו. להבין כפל ואמרו קויו לו. וגם הפעמי לשון שחמה חלהו אלהיו ואח"כ ה'.

ויתכן בביאורו כי הנה בשני מיני סובות מקיב הקב"ה לעמו ישראל בכל עת ובכל שעה. האחד הוא מה שהקב"ה מושיע את ישראל בנסים נגלים ונפלאים ומוראים לעין כל בשידוד כל מערכת השמים ומשבר טבע העולם בפניהם כמו קריעת ים סוף שהיה גם נגלה ונפלא לעין כל להיות קמו כמו נד נזילים. ושער מכוח שהכה לפרעה במלרים ושאר דרכי הפלאה מה שהעליו הקב"ה לעשות בישיענו לעמו ישראל מה שאין טבע העולם בכך כמעשה דר' חנינא בן דוסא (תענית כ"ה ע"א) שאמר מי שאמר לשמן וידליק הוא יאמר להומן וידליק. וכדומה. והשנית

היא. מה שהקב"ה מסתיר את הנה בחור דרך טבע העולם כלשון כתבתו (בזה"ר שורש השני עקב ב') בענין מ' מרדכי ואסתר אף שהיה גם נפלא ע"פ היה נגלה ונכתב בקלף דרך טבע העולם כמאמר רז"ל חוקי

בשמי וקפלה וכו' כאשר בארנו שם: ווע"ש שני הנסים האלה שיבה אליהו את הקב"ה (בחינוקי זוהר ט"ו ע"ב) ואמר רצון עלמין אנת הוא עילת העילות וסבת הסובות. סי' בשני דברים אלה ניכר בעלמך. לפעמים בבחי' עילת העילות להראות שאתה עילת על כלא ואדון על כולל ומרומם על כל טבע העולם ויורך לשדד כל מערכת ומזלות השמים. ולפעמים בבחי' סבת הסובות שאתה מגליל ומסתיר הדבר בחור דרך טבע העולם ואסתר מהבב סבה בטבע העולם שישעו ישראל על ידו:

ד ושתני בחי' הטעות האלו מופרשים ומובדלים זה מזה על שני פנים. ה' כי אם ההפכה בחי' עילת העילות שמו הגדול והקדוש מתגדל ומתהלל ומתקדש בפי כל והכל מפאלין ומקלסין אותו עי"ז וכל החיים יורדו לו. בראותם גם נגלה נפלא כזה מה שאין ביכולת שום נברא לעשות כזאת. והכל מסתיראין ממנו עי"ז כמאמר הכתוב שמוע עמים ורצון חיל אחי יושבי פלשת אז נבעלו אלהיו אדום וגו'. ורבים מעמי הארץ באין עי"ז לחכות תחת אל כנפי השכינה כמאמר הקרא על כן עלמותו אהבוך ואמרו חז"ל (פסיקתא מובא בילקוט עי"ז) בל יתרו ונחנייר בל' רחב ונחנייר. והכל עי"ז כאשר אמרנו (יהושע ב') כי שמענו את אשר הוביט ה' את מי ים סוף וגו'. והשנית הוא מה שמראה בזה חיות הדיקים עובדי ה' ומגביר קרי הדיקים אשר בימיאם ובזכותם נעשה הנס. ומודיע חיבתן לבאי עולם להודיע לכל שרצונו וחפזו בזה ונבחר במעשיהם הטובים. כמאמר הקרא (ישעיה י"ג) חוקיר אלוט משו וגו':

ה וב' מעלות אלו נרמזים במאמר הקרא ויושע ה' ביום ההוא וגו'. כי הנה הנס הנעשה למעלה מפני העולם נרמז בבחי' שם הוי"ה דייקא אשר בכוחו משדד כל מערכת ומזלות השמים. כי בראות העולם נעשה עי' שני שמות אלו הוי"ה ואלהים כמאמר בזה"ר ביום עשיית ה' אלהים ארץ ושמים. והטעם מה שהיה נלרך לשני שמות אלו בעת הבריאה הוא עבור שני בחינות שהיו בבריאת העולם. הא' הוא אמר ויהי פי' שבמחמיה אמת נקראו כל דבר ודבר להטעמה ים מאין ואך עדיין לא קיבל כל ה' וא' משפטו ונבדלו על מה שישחמם בעולם עד שחזר וקבע הקב"ה לכל ה' מעמדו ונבדלו ומשפטו. כידוע שכל מעשה בראיתו נקראו ביום ראשון ואך אש"כ בכל דבר בימיו קבע לו תחומי שיהיה השתחשפותו על זה הדבר ועל זה הטעם שיהא כך מחנהו בנשעו. ובחי' השלישית שהוא התחומות כל דבר ודבר היה בשם הוי"ה ב"ה שהוא בחי' התחום את כל נתינת הגבול והטעם לכל

סידורו של שבת

אחד ואחד נעשה בשם תהיה ב"ה שהוא ב'ה' האמור וג'י' הסבב כידוע. ולא כאשר הקב"ה רואה לעשות נס: לאדם בסחירת הסבב. מוילא הדבר ההוא מסבבו שנגזר עליו. למשל סבב המים הוא להחמיק לדרוך ולרדן. אבל כשהקב"ה נטל מהם עצמם ונבאלרו רק בבחי' מהו לנד. אז ישמרה הדבר לטבב אחר להיות קפאוו וזמזומ: בלב ים. וכן בכל ענין דברים הטבעיים. ולכן מכונה הנס ע"ש הוי"ה ב"ה. כי בזה הוא רשום בזה שממם הדבר על ב'ה' המהו לנד ומסיר ממנו ב'ה' אלהים המסביבו על טבעו וע"כ אמר הקרא הנה אלהים זה קויו לו ויושיעו ויושיעו. פי' כשישועה בבחי' סיבה הסיבות בדרך טבע העולם המכונה לבחי' אלהים אז קויו לו ויושיעו לנד ולרין בו אף אחת משתי מעלות המזכרים. ואך זה ה' קויו לו כשישועה בא מבחי' השם הוי"ה המהו אח כל בשידוד כל מערכת השמים. אז נגילה ונשמחה ביושעו. כלל שתי בחי' ב'ה' א' נפלאות נגילה ונשמחה בזה שמודיע שרלוט במעשיו ומודיע חיבתו לעין כל. ועוד ביושעו פי' כביכול שנעשה יושעו בדרך חסו עוז לאלהים כי שמו מתגדל ע"י זה ומתעלה ומתקבל בפי כל וידעו הכל כי לו הכח והממשלה בכל העולמות לעשות בזה כרלוטו: ו זוהו אמר הכתוב ויושע ה' ביום ההוא. פי' שישועה ביום ההוא היה בבחי' הוי"ה המהו המוילא כל דבר מטבבו והיה נראה לעין כל גדול ויטעו ה'. ואך הנה כבר הימח דברינו (בבחי' שורש השלש ענף ה') כי ב'ה' זו שיעשה ה' נפלאות לאדם שלא בטבע. הכל הוא כאשר האדם מתנהג עלמו בעבודת ה' למעלה מהטבע ולא יחוש על טבע גופו לומר עד פה תבוא שלא לחלש את גופי בעבודתו רק לפי ערך בריאתו וזמזומה. רק ימסור נפשו לה' יומר מטבבו לה' יומר לזה אף אם יעשה לו הקב"ה נסים ונפלאות לא בזכותו כי אם בזכות המלכות האלויה ממנו והם יהיו רלוין לאותו הנס ובזכותם ילל גם הוא ויעשה לו גם ע"י כאשר כתבנו (בבחי' שורש השביעי ענף ה') מ"מ המה בבחי' לעושה נפלאות גדולות לנדו. כל' כשעושה נפלאות שהם גדולות מדרגת בעל הנס אז עושה אותם לנדו שאין בעל הנס מביח כנסו. כי אין ראוי למקבל הנס לראות במסתל שוגליו אשר הקב"ה מכניע לפניו בדרך שאמרו המלאכים אל לוס אל תביע אחריו ואמרו חז"ל איך כדלי להיות רואה במסתלן ואחר ניולו. וא"כ לפ"ז יקשה הלא ידוע טענת השמן על הים הללו עובדין ע"א וכו'. וא"כ נודלי שלא היו בדרגת עבודת הגבוה למעלה מהטבע. ואך צד להם ישועה מאלה ה' בבחי' המהו ועוד יומר שגם זכו לראות במסתל שוגליו אשר יורא ישראל את ה' הגדולה ומלחין ב'ה' להם חסד גדול כזה: ו נאמר בזה שני טעמים. אחר לפי שזו ה' ישראל מקמי אמנה ואותותיו לא ראו עדיין והולך הקב"ה לראות להם גם כזה למעלה מטבע ובנגלה לעיניהם כדי שיהיו בו כי הוא ה"ה והטורא ויידו הכל. והב'. לפי שמשנה רבינו היה שם ובזכותו זכה להיות יעשה לפניו גם מבחי' המהו למעלה מהטבע. ולראות במסתל שוגליו כי מי לו גדול ממנה:

וזוה שתיים הכתוב וירא ישראל את ה' הגדולה אשר עשה ה' במצרים אף שהיה גדולה מדרגתם לראות במסתל מצרים אשכ"כ ראו את הנס בעיניהם ולהפלא הוא אך הוא עבוד שני טעמים. אחד כדי שיהיו יורא ב'ה' כדי שתתגדל אמונתם בו בזה שיעיירם ויראו ולא זר מפלאות ה' שעשה בעולמו. והשנית הוא ובמשה עבדו כלומר על שמשנה עבדו היה שם וזוהו היה ראוי לנס ולראות במסתל שוגליו לכן היה לפניו שמים אלו: מ ובוה נכונים דברי המכילתא שהבאנו לעיל. ובסתלה מקשה אם חפרש הסכוק כפשוטו שהאמינו במשה אשר לה זכותו להיות על ידו יעשה ה' נפלאות בארץ. וא"כ בכלל מאתים מנה וממילא יוכרח להאמין שה' כל יכול. וע"כ אם במשה האמינו ב'ה' לא ב"ש. וכל כדרך אהה לרדך לחלק הסכוק לנחים כלומר בדברינו למעלה שמה שני טעמים על ישועה. ה' כדי שיהיו בו שם וזוהו היה ראוי לנס ולראות במסתל שוגליו לכן היה לפניו שמים אלו: ו נאמר בזה שני טעמים. אחר לפי שזו ה' ישראל מקמי אמנה ואותותיו לא ראו עדיין והולך הקב"ה לראות להם גם כזה למעלה מטבע ובנגלה לעיניהם כדי שיהיו בו כי הוא ה"ה והטורא ויידו הכל. והב'. לפי שמשנה רבינו היה שם ובזכותו זכה להיות יעשה לפניו גם מבחי' המהו למעלה מהטבע. ולראות במסתל שוגליו כי מי לו גדול ממנה:

י ובוה נכוס לביאור הכתובים אל מוילא הכתובים וגו'. ויוכן ע"ד משל לאחד שקרה אכן טוב לעלמו. ואמר לו המוכר חדע שסגולת האבן טוב הזה הוא לרפאות החולי. והנה הקונה לא נכנס זאת כ"כ בלבבו להאמין. שהאבן ירפא את החולה וה' מאמין ואינו מאמין. ובס זאת אפשר בחולי כל דבר ולא מיה' לרפואה נגזרה בחולי שים בה ממנו. והנה פסח ה' נזדמן לו שפאלא ה' מבני ביתו והכביד עליו החולי עד שנעשה מסוכן למות חלילה וה' כפסע בינו וזין המוח. והתחילו ב"ב לבקשו שיתן זה האבן הסוב ביד החולה אולי יוכל להרפא על ידו ולא ה' רואה כי לא ה' מאמין שיוכל רפואה כזאת לבוא ע"י האבן הזה. ואך לרוב הפלגת בני ביתו לא היה יכול להשיב פניו ריקה וחולי האבן היה ביד החולה. וכיון שבה האבן היה ליד החולה מיד נתרפא מחליו ועמד והסתלק בחון כאשר קודם החולי כי היה גדול סגולת האבן הזה לאין ערך. ובשראה זה רב טוב האבן הזה אשר כמעט יש בו להחיות מחים. מה מאוד גדלה שמחתו וימלא נחת. בראותו שכ"כ יש לו בידו והיה לו תהרים בפני השורעמיות ולא יירא מחולאים רעים ומתקרים רעים המתרגשות לבוא כי קדמה בידו הרפואה על כל אלה. מה שעד עשה לא ידע מזה בגדולתו כוחו. והנה ידוע גדול מוקף כח בלעם בקליפות החזקות לאין ערך שהיה אפס זולמו בחוקף הרע. והיה נגד משח רבינו ע"ה זה לעומת זה כאשר היה רב כח משה רבינו בקדושה. לעומתו היה בלעם גדול כחו בקליפה כמו שאמרו רז"ל (לקויע רעם תתקס"ז) על פסוק ולא קם נביא קם נביא כמשה. בשראל הוא דלא קם אבל בלומה"ע קם ומוני רעם. וכו' היה ב"ל מן הכל והה' במשה כי זה לעומת זה היה. וע"כ אמרו זקני מואב אף אנו נבוא עליהן בלעם שאין כוחו אלא בזה. דוגמת משה רבינו כמ"ה (במ"ה במדבר ס' ב') ועוד נחמכר אנו בלעם בן נפור שהוא היה ראש לכל הקוסמים כמאמר הקרא וילכו זקני מואב וקסמים נירים כי בענין הקסמים היה גדול כוחו משל בלעם וע"כ הוליוו הקסמים לבלעם כמ"ה בדברי חז"ר גפרשה זו וכו' ריא במאמר חז"ל ליהוס רמ"ה פס"ה

סידורו של שבת

תשס"ה) חשד ע"כ בלאת ישראל ממארים ורחו בגדולת ה' בשתי בחינות. אחד שחן רשע גדלו עוד מרובו חילות אס יבואו עליהם כמאחר חז"ל (ילקוט שם) שאמר בלעם לוקי מואב ומדין אפילו אדם מכניסין כל חילות שבעולם אין אדם יכולין להם שמה אדם מרובין מן המארים שכתוב בו ויקח שם מאות רכב בחור וכו' ע"כ. והשני שראו כי לא נחם בעקב ואף שהיה מארים מלא כשפים לא יכלו להם. ואך בזו הבחי' של חוקק הרע עליהם בבחי' הקיפוס והניחוש לא נדמו רק לחולי קטנה שבקטנות נגד חוקק קליפת בלעם ובלק בדרגת הנחש והקסם. וגמאל שהיה להם עוד מקום להסתחד אחר יז"מ אס יבוא אחד עליהם בחוקק הרע והקליפות. ואך כשראו בישועת ה' במעשה בלק ובלעם אז ידעו ביותר ויותר על אחד מאלף אלפים מגדולת ה' אשר לו הכה אף כנגד כל מיני קליפות הרעים אף שהיו בחכמים החזקות כי מי גדול מבלעם שהיה בקליפה לעומת משה רבינו בקדושה כלאמר למעלה. ואז היה ידיעתם נכונה בחמת לאחיתו שאין להם לירא עוד בשום אופן מכל הבחינות הן מבחי' עם כבד והן מבחי' חוקק הרע וזה שאמר בלעם לבלק הנה אל מויתאם ממארים כחשפות ראש לו כי לא נחם בעקב ולא קסם בישראל. כלו' שהויתאם ממארים בגדול חוקק יד החזקה ובגולה לעין כל וראו אז שאין להם לירא מעם כבד וגם לא מנחם ומקסם כי לא נחם בעקב ולא קסם בישראל. כי הנה ממארים היה מלא כשפים והיאים ה'. ואך עוד היה להסתחד מגדול חוקק הרע כשהיה כמו בחי' בלעם. אכן כעת יאמר ליעקב וישראל מה פעל אל. שאתה מקדש קדוש ובלעם נכון מה פעל אל אלים וכו' אלהי עולם ה' ואין מעורר לו להשועי ברכ או במעט אף אס יהיה רב חוקק הרע לאין ערך יליאם ה' והן עשה לא ייראו עוד משום בחי' בעולם וידעו בפיב האנן טוב אשר על לאשיהם אשר אין ערך לו ואסם זולתו בכל העליונים ותחתונים שיאמר לו מה תעשה ומה תפעל במה שבחר אותם לחלקו והגדילם על כל אומה ולבן. וע"כ יאמרו בו לעולם. וגמאל שהרעות במעשיך כי לא תוכל לעשות להם רק בבחי' ופרעה הקריב שהקריב את לבן של ישראל לאזניים שבשמים כמו שכתוב בזה"ק. וגם אחת כמורה להיות על ידך ידעו הכל שיש אלהים בישראל גדול שמו וישימו תקוות בו ויבטחו בו עדי עד בלי להסתחד עוד משום בריה בעולם. ואמר ליעקב וישראל. כלומר לא מנשיא אלו שהם בבחי' יעקב אשר בהם דרגת התחתונה ולא הייתה חמונה קדושה כ"כ בה' אלהים כעת ודאי יאמר ליעקב דברים הנגלים האלה ורחוק מנחם בו. אלא אף לישראל המאמינים ודבוקים בו תמיד כעת ע"י יתגלגל שם שמים עוד יותר אליהם ויאמר אף לישראל מה פעל אל. מה שיכול הסוד הגדול ב"ה מדת אל שהיה בכל אופן הימיר רק בחי' אל שלא יעווש כלל וכלל בעת ההיא להפך עמל בלעם הרשע ויתגלגל עמה האלם חמונה יותר מיניית מארים וקריעת הים. כדבר האמור:

וא ועל זה אמר הכתוב עמי זכר נא מה יען בלק מלך מואב וגו'. כי הנה גם בלק ירא לנפשו פן יתגברו ישראל עליו ויתגלגל ש"ס ע"כ וע"כ לא ראה לקרב עמם למלחמה עם גדודי חילות פן יהיו גוברים במלחמתו ויתקדש ש"ס יותר והם יאמרו בו יותר. ותפול אימתם ופחדם על כל העמים באופן שלא ירנה שום אחד להזדקק להם כלל. אשר לזה אמר הקדוש ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא ויקח מפני בני ישראל. כלומר בשמים גדלה יראתו. אחת בפשטות שהיו רבתי עם והמלחמה זו כבידה עליו פן יתגברו עליו ויקחו את ארצו מידו וזה ויגר מפני העם כי רב הוא. והשני ויקח מפני בני ישראל כלומר שנתעו לקיזים בעיניו מפני בחי' בני ישראל שיתגלגל שם על כל האומות וימונו כל יושגי הארץ מפניהם בראותם שאין כל אומה ולשון יכולין להם ובכל לרמם וייעקו אל ה' ומתקוותיהם יליאם. ומה גם שעי"ז יתקרב לבן ביותר לאזניים שבשמים אחת שיושיעם ה' עד שיבואו לקדושה דרגות גדולות עד מקום החירות והיבול מדת המשימ שערי בינה שחשם הוא הפלאת כל הנאים המבוינה עד שם ש"ג מספר בני" ע"כ וזה ויקח מפני בני" ישראל שיבואו עי"ז לדרגת מקום החירות מקום הפלאת הנשים. כי קודם אמר פסח וירא בלק את כל אשר עשה ישראל לאמורי ובאן ויקח מפני בני" מורה על האמור שהיה ירם שלא יבואו ע"י לדרגת בני ישראל כאמור. ע"כ עמנו היה שלא יערוך אחס מלחמה ויהא נראה בישועתם לעין כל. ושלא אל בלעם לבוא לקללם בתוך ביתו ולכן אמר לכה ארס לי כלו' לי לבד תאחרם שלא יהיה בהתגלות רב. ואז אף אס לא תוכל להזיק להם עכ"פ לא יתגלגל שם ה' עליהם ולא יהיה נופל פחדם על כל העמים ולא יהיה הנס הזה בבחי' הנסים הנגלים כ"א בהסתר שלא יתגלה אף לעיניהם. וע"כ זכר נא מה יען בלק מלך מואב שחש כהאשמה הנזירה בהסתר שלא יודע שיבחרם לעיני העמים ולא תפול אימתם עליהם:

ב ואך מה ענה אחר בלעם בנפס מן הנשים ועד הגלגל למען דעת נדקות ה' פ"י כי אמר רז"ל (ילקוט רמז תשע"ה) כשביקר בלעם את ישראל היה קולו בשמים מיל מזחנה ישראל וכו'. וידוע שמעשה בלק ובלעם היה בשמים כמאמר הקדוש וישע ישראל בשמים וגו'. וקרוב היה משמים לגלגל כמאמר הקדוש (יהושע ג') וישכם יהושע בבוקר ויהטו מהשמים ויבואו עד הירדן הוא וכל בני" וילינו שם שרם ויעבדו. ואח"כ ביום ששערו הירדן בלוא לגלגל והקימו שם האבנים כמו שפורש שם וז"כ לא היה בין הכל כי הם צערו יום ומחלה הוא שיעור ס' מיל להילוך בינוני י' פרסאות ליום. ואפשר פן היה ממש צביון מהלך יום ומחלה שהוא ס' מיל. וע"כ אמר הקב"ה ראה מה עשיתי לך ששחתי דבר בני אחרו רשע להיות עונה מורה מן השמים ועד הגלגל כלומר שעמד בשמים והיה קולו נשמע בגלגל מהלך שמים מיל והכל למען דעת נדקות ה'. כלומר למען דעת כל עמי הארץ וגם אחס ישראל בנשים שאני עשה להם כדי שתפול פחדם ואימתם על פני העמים תחת כל השמים ברחמים אשר לא יתיבן אים כפיך בשום אופן בעולם. ולבטל עמל בלק שיען ביעשה הם בדרך הנסתר. ושמתי מלאכי בגרון בלעם כמאמר רז"ל (כנהד' ק"ה) להיות קולו כולך משמים ועד הגלגל למען דעת נדקות ה' כמאמר. וזה שאמר הכתוב טוב עין הוא יבורך א"ל יבורך אלא יבקר. כי אמרו חז"ל (ילקוט רמז תתקנ"ה) וז"ל כשבא רלעם לבקר את ישראל היה ראו לברט ריש ריכוס נגד שבע מיצותו שעמד וגל בראן אלא שלם שגל ברכם בברך

יבֹרֵךְ זֶה שֶׁלֹּם פְּעָמִים . חָמֵר נֹה הֶקֶב"ה רִשֵּׁת אֶתָּה עֵינֶיךָ לָרֶגֶת צִבְרֵתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל דִּי שֶׁשׁ צִבְרוֹת שִׁבְרָן יבֹא חֲמֵשׁ שְׁעִינֵי וּפֶה צִבְרֵתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וַיִּבְרַךְ אֶת יִשְׂרָאֵל ד' צִבְרוֹת וְעַלֵּיו חָמֵר שֶׁלֹּמֶה טוֹב עֵין הוּא יִבְרֹךְ ח"ס יִבְרֹךְ אֵלֶּה יִבְרֹךְ ע"ה, וְלִכְאוּרֵה כִּיּוֹן שֶׁאֵתֵר הַכְּבוֹד וְיוֹשֵׁם ה' דִּבֶּר צִפִּי בִלְעָם וְאִמְרוּ"ל הִכֵּם אוֹ מֶלֶךְךָ כְּאִמּוֹר לִמְעַלְה וְנִמְלֵא שֶׁלֹּא הִיָּה בִּרְשׁוֹתָו וְנִמְלֵא ה' הִיָּתָה וְהִיָּה לוֹ לְכוֹפֹר עַל שֶׁבַע צִבְרוֹת וְמֵה עֲשׂוֹ שֶׁל בִּלְעָם צִזֵּה, אֵךְ כִּלְפֵי דִבְרֵינוּ לִמְעַלְה אִמֵּר עֵינֶיךָ לָרֶגֶת צִבְרֵתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּלוֹמַר גַּם בַּהֲבִרְכָה אֲחוּסֵה הִיָּתָה עֵינֶיךָ לָרֶגֶת בִּתָּן וְרִלְיָה שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ לֵאמֹר כִּיּוֹן שֶׁיִּשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁמַעוּ כִּדִּי שֶׁלֹּא יִחוּס לִבֵּם צִה" עי"ז אִמֵּר דִּי שֶׁשׁ צִבְרוֹת שִׁבְרָן אִינִי רוֹאֶה עוֹד צִבְרֵתוֹכֵיךְ וְגוֹם שְׁעִינֶיךָ לָרֶגֶת צִבְרֵתוֹכֵיךְ יבֹאֹה מִשֶּׁה שְׁעִינֵי וּפֶה צִבְרֵתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ ח"ס (יֹלָקוּם שֶׁלֹּא צִבְרֵתוֹכֵיךְ לֹא יִבְרֹךְ כִּיּוֹן שֶׁל מִשֶּׁה הִיָּה מִבְּקָשׁ לִבְרַךְ אֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא הִיָּתוּ מִלְּךָךְ הַמּוֹת מֵעַ עֲשֵׂה לָנוּ וְכַפּוֹר וְכִיּוֹן חֲסִתָּ רַגְלֵינוּ וְכו' . וְע"כ ח"ס יִבְרֹךְ וכו' . ע"ד שֶׁאִמְרוּ רַז"ל (שֶׁס רַמֵּז חֲסִק"ן) אִמֵּר רַב אֲחָא מִלֵּינֵי שְׁכַל הַמַּלְאֲכִים סַנְגֻרִיָּא עַל יִשְׂרָאֵל הֶקֶב"ה מִרְמוֹמוֹ בְּעוֹלָם דְּכֻתִּיב וְלֹכֵן יִרְסֹם לִרְחֻמֵּיכֶם מִמֵּי אֶתָּה לִמַּד מֵאֲחִימֵשֶׁץ בֶּן לָדָוִד אִמֵּר אֲרוּנָה נָא וּשְׁאֲבֵרָה וכו' עַד וַיִּסַּב וַיַּעֲמֵד מִכּוֹ וַיִּסַּב וַיַּעֲמֵד אֲח"ר אֲבָנָה צִר כִּהְנֵה אֵי הוּא דוֹכֹס אֶתְעִבִיד אִישִׁירָסוֹם וכו' וְמֵה אֲחִימֵשֶׁץ שֶׁלֹּא דִּיבֶר עַל צִוֵּר שֶׁל מֶלֶךְ לֹא טוֹבֵה וְלֹא רִשָּׁה וְכֵה לִכֵּל הַכְּבוֹד הַזֶּה . מִי שֶׁמִּלְמַד סַנְגֻרִיָּא עַל צִוֵּר עַל אֶתָּה כְּמוֹ וְכִמֵּה . הֲדַע לָךְ שֶׁהוּא כֵּן שֶׁכֵּל יִמְיוֹ שֶׁל מִשֶּׁה לֹא נִקְרָא אֵיִם אֶלְהִיִּים עַד שֶׁבִּרְכָן שֶׁנֶּאֱמַר חֲזַת הַבִּרְכָּה אֲשֶׁר צִבֵּךְ מִשֶּׁה אֵיִם אֶלְהִיִּים ע"כ . וְזֶה שֶׁאֵתֵר הַנִּקְרָא טוֹב עֵין כִּלְפֵי ח"ס שֶׁלֹּא חֹסֵל לִקְרוֹת אֲחֵלֵי יִבְרֹךְ לִהֲבִירָךְ חֲמֵת אֶלְהִיִּים לִהְיוֹת נִקְרָא אֵיִם אֶלְהִיִּים אֵלֶּה יִבְרַךְ כְּלוֹמַר אֵלֶּה אֵיִם מִקְרִי מְקוּדָּשׁ יִבְרַךְ שֶׁהוּא יִבְרַךְ אֶת יִשְׂרָאֵל . וְאִתֵּר צִבְרָתוֹ חֹסֵל לִקְרוֹתוֹ יִבְרֹךְ שֶׁהוּא יִבְרֹךְ מִשְׁמֵיִם לִהֲפָרַח אֵיִם אֶלְהִיִּים כִּדְבַר הַחֲמוּר :

ג. ירבה מעלת השבח הוא העולה על כולוה שאף בחי' אלהים שהוא העמדת כל דבר על טעמו . בשבח הוא מחק ונעשה בעצמו חסד גמור . כמאמר הזה"ק ואשכח רעוה ומדו ככולה פי' אפילו בדין עצמו ה"אחא משכח ביה . וע"ז אמר הכתוב ויכל אלהים ביום השביעי . פי' שביס הזה בלה ונעסק בחי' אלהים

סידורו של שבת

היום מכל וכל נעשה בנתי' הו' ה' רחמים גמורים . וזה ויבדך אלהים את יום השביעי שניום השביעי מחברך אלהים בעלמנו להעשות רחמים גמורים וכל מה שאדם מחברך ביום השבת כל בנתי' אלהים והדינים מסמימים על זה כיון שנתפסו להסדיר ורחמים גמורים :

עזר כן נכון אמרו חז"ל במדרש שהחלנו בו ויבדך אלהים את יום השביעי הא' הוא דכתיב ברכת ה' היא תעשיר וז' ברכה שבת . פי' שברכה שבת מה שאדם מחברך פי' שמירת שבת קודש היא תעשיר כלומר שהוא דבר קיים ומחסיים שלא לקחת לא שברכה הזאת מאדם זה כיון שויבדך אלהים את יום השביעי וכל אדונים הסמימו להם ברכה לאלים הזה לא ייך בו ה' נון וס' לקח כלאחר וזה ולא יוסף ענין עמה זה האכל פי' שזאת הברכה לא תוסף עליו עמה לקחת את ברכתו מידו לבדך עליה ברכת האכל ה' נון וס' לקח כיון שבדין ב' לא הכל כאשר בחרנו . ועל זה רמז במלה שבת וסמיקון שכתו בדין תקבל גם שלא בעלך תהיה . להורות על האומר ששבת שבת אדם מקבל בהסכמה כל בעלי הדין כי כולם נעשו חסדים גמורים ולא יוקח מאתו ברכתו מה שמחברך בשבת . והיה הסם הזה לך לאות ולסימן ולזכרון כל דבריו בדרוש היום . ושבת ברכה תקבל להחברך פי' . כל מעשה ידיך בלי הפסק אמן . וזוהי נשלים מה שרמזנו לבאר בדרוש היום :

אליהם דרוש הששי . בעזרת ה' עלי בהלו נרו עלי ראשי . ולהבין במצוה זו אשר בו אמצא נופש לנפשי . בו במחתי ונעזרתי ונשאתי דעי . להתחיל לבאר דרוש השביעי :

למען יומרך כבוד ולא ידום ה' אלהי לעולם אודך

שורש השביעי זה שמו . נאה לו **שבת בו תתעשר**

יבואר בו שתי בחינות בענין נפוצות ניצוצות קדושות עלי דברי ארציות עוה . א' מה שנתהוה ע"י אותיות התורה ונקראים אברי השכינה כי ממנה תוצאות חיים לכל אשר בארץ . והשנית מה שנתהוה בעת שבירת הכלים הידוע לידעי חן שנפלו ניצוצי הקדושה וגם נשמות קדושות ונתערבו בתוך הקליפות הרעים . ובשתי הבחי' צריך אדם לרוממם ולהעלות ולברר במקום שצריך בירור ותיקון להשיבם אל חיק אביהם . (וכן ערך ה')

פרק א' ידבר בענין הנזכר . ובו יד מאמרים :

מאמר א' במדרש (מ"ר נבאשים פרשה ס"ח) והנה סולם זה הכבש . מוצב ארצה זה מובח שנאמר מובח ארמה העשה לי וראשו מגיע השמימה אלו הקרבנות שריחן עולה לשמים . והנה מלאכי אלהים אלו בהנים גדולים . עולין ויורדין בו שהם עולים ויורדים בכבש . והנה ה' נצב עליו ראיתי את ה' נצב על המזבח :

מרים נבוא בציאורו נקדים לבאר קצת פסוקי חז"ל ומאמרי חז"ל ומחברים יבואר מה שיש לדקדק על המדרש הלו ומה שנאמר בישבו . ואלה הם : א' כתוב בפרש (דברים י"ג) כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך כאשר דבר לך ואמרת אוכלת בשר כי תחזה נפשך לאכול בשר בכל אורח נפשך תאכל בשר . והנה לכאורה מלשון מקראי קודש אלו נאמרו תחזה לאכול בשר תחזה בכל אורח נפשך נאמרו בפרש מה שדוע שהוא ראש לכל האדם והנה ענין וי"ה מתרבה בנו מעתה דבר נש' אלא מנו חכמה וסמיה וכל שרשי ועיקרי העצירות באין מזה כידוע . וכמה פעמים הזהירה התורה קדושים להיות כלו' קדש עומך במזבח לך שלא למלא כל תאוה כאשר הארכנו (בפרש"י שורש ה') עוף א' ב' ג' וכן אמר בכל אורח נפשך תאכל בשר : ב' דברי הנביא (ישעיה מ') שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה המוליד במספר נבאש לכולם בשם יקרא מרוב אונים ואמין כח אים לא נעדר . ולהבין על מה צריך ליטא עין המרום וכי אם נראה להבין בפרש לא נבין אשר הכל הוא מרוב אונים ואמין כח והוא בראש יצאם אף אשעם : ג' כתוב א' אומר מה אנוש כי תזכרונו' וז' שבת תחת רגליו לונה ולאיס כולם וגו' עד ה' אדונינו מה אדיר שפך בכל הארץ . להבין סיום ואמרו ה' אדונינו מה אדיר שפך בכל הארץ מה שייכות לו למה שלמעלה לכל שבת תחת רגליו : ד' מחז"ל (מנחות ז"ז ע"ה) כתיב המזבח ע"נ' אמוה גובהו ומסיים וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ה' שבת במזבח וסיים בשלחן רבי יוחנן וי"ל דאמר תרומתו בזמן שבת"ל קיים מזהב מכפר על האדם ועכשיו שאין בה"מ קיים שולחנו של אדם מכפר עליו ע"כ . לבאר את זאת איך יהיה שולחנו של אדם מכפר כמו בזמן הבית ומה ענין שלחן אדם למזבח . וכל אלה בא' יבואר ע"פ אשר אמרתי פי' הספוק כל דבר לכן ביאה את תרומת ה' וגו' . והוא כי הנה ידוע אשר בשתי פנים נילוצת קדושות שמו ית' המה נפוצים על ההרים אשר בארץ הים . הא' הוא ענין השקיות כל דבר ודבר אשר בשלש התחתון השפל הזה ובכולם הנה מלובים ומחוסים בהם מיליני קדושה של מעלה שהוא החיות הקדוש הניתן בו מאת האל ב"ה בעת התחלתו בעולם . והוא חייהו וקיומו תמיד על מלבו ומעמדו . ובחי' החיות הקדושה הלו הוא . כי הנה ידוע אשר התורה נקראת כלי אומנתו של הקב"ה שבה הביט הקב"ה וברא העולם כמחז"ל (ילקוט רמז תתקמ"ג) והענין הוא . כי הנה בדבר ה' הכל נעשה . שבה ה' מולאות הנה שמהם מולאות החיים בב"כ אחיון המה מתפרסים ומחזקתים זה עם זה ברג"ל שפרים אשר ישמנה לירוף ויחוד ח' מחבריו פעמים רבות אין מספר ובכל פעם מתפרסים ומתחדים אחיות אחרים . וכל לירוף נעשה גוף אחר וענין אחר . וגם כל א' וא' נעשה ונעמד במילואו ומילוי דמילואו וגם בחילוק אחיות ומחברתם עד שנעשה כל א' בש"פ גוף אחר ולירוף אחר וזה הם העולמות הקדושים הזכים והברורים ביאל ונעשה בכל לירוף אחר . וכל לירוף ולירוף מחיה עולמות רבות אין מספר לגדודיו . שבה גדול שמו ית' של חסד בעולמו כלום ומוליד במספר נבאש . והוא של מספר ומספר בכל פרטי הליקושים .